

PKK Terör Örgütünün Değişimi ve Dönüşümünün Bölgesel Güvenliğe Etkileri: Suriye Örneği

The Effects Of The Change And Transformation Of The PKK Terrorist Organization On Regional Security: The Case of Syria

Mert Can TOPÇU*

* Doktora Öğrencisi, Düzce - Türkiye

Orcid Id: 0000-0003-1439-4031

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Mert Can Topçu
Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey
Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası
Güvenlik ve Terör Programı,
Düzce Türkiye

E-posta / E-mail:
mertcantopcu12@gmail.com

Geliş Tarihi / Recived Date:
29 Kasım 2022

Kabul Tarihi / Accepted Date:
19 Aralık 2022

Araştırma Makalesi / Research Article

Atrf / Citation:

Mert Can Topçu, "PKK Terör Örgütünün Değişimi ve Dönüşümünün Bölgesel Güvenliğe Etkileri: Suriye Örneği" *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt 133, Sayı 262, İstanbul 2023, s. 83-110.

doi: 10.55773/tda.1211563

Bu makale Creative Commons BY-NC-SA 2.0 tarafından lisanslanmıştır. / This article is licensed under a Creative Commons BY-NC-SA 2.0.

Öz

PKK terör örgütü, kurulduğu 1978 yılından bu yana büyük bir değişim ve dönüşüm geçirmiş, bir çete hüviyetinden neredeyse bir ülkenin düzenli ordusu kadar güçlenmiş ve en nihayetinde Suriye'nin kuzeyinde fiili bir otonomi elde ederek uluslararası arenada muhatap alınan devlet-dışı aktör konumuna yükselmiştir. PKK'nın geçirdiği bu dönüşüm, bölgesel güvenliği derinden etkilemekte ve bölücülük ekseninde ulus-devlete yönelik en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Suriye İç Savaşı'nın başladığı 2011'den itibaren bölgedeki güç boşluğunu kendi lehine kullanarak, uluslararası aktörlerin de desteğiyle büyük bir alan hakimiyeti sağlayan PKK, bir Kürt devleti kurma gayesiyle Suriye'de yürüttüğü faaliyetlerini günbegün artırmaktadır. Dolayısıyla PKK'nın değişimi ve dönüşümünün bölgesel güvenliğe yönelik etkileri hassaten Suriye nezdinde incelenmesi gereken bir konudur. Bu minvalde çalışmada; PKK'nın kuruluşundan bu yana geçirdiği değişim ve dönüşüm ele alınacak ve bahsi geçen gelişmenin altındaki sebeplere odaklanılacaktır. Son olarak PKK'nın bu değişimi ve dönüşümünün bölgesel güvenliğe yönelik etkileri Suriye nezdinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: PKK, PKK'nın Dönüşümü, PYD, Suriye.

Abstract

Since its establishment in 1978, the PKK terrorist organization has undergone a great change and transformation, from being a gang to almost as strong as a country's regular army, and finally, by gaining de facto autonomy in northern Syria, it has become a non-state actor that is addressed in the international arena. This transformation of the PKK deeply affects regional security and poses the greatest threat to the nation-state on the axis of separatism. By using the power vacuum in the region to its advantage since 2011, when the Syrian Civil War began, the PKK, which has gained a large area dominance with the support of international actors, is increasing its activities in Syria day by day with

the aim of establishing a Kurdish state. Therefore, the change and the effects of the PKK's transformation on regional security is an issue that needs to be examined specifically in Syria. In this way, in the study; The change and transformation that the PKK has undergone since its establishment will be discussed and the reasons behind the mentioned development will be focused on. Finally, the effects of this change and transformation of the PKK on regional security will be discussed in Syria.

Keywords: PKK, Transformation Of PKK, PYD, Syria.

Giriş

Kürtçülüğün ve bağımsız Kürt devleti kurma emellerinin tarihi, Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Kürdistan İşçi Partisi-Partiya Karkeren Kürdistan'ının (PKK) kuruluşu ise bahsi geçen Kürt hareketinin dönüm noktalarından birini teşkil etmektedir. Bu çerçevede Soğuk Savaş'ın yaşandığı ve dünyanın iki kutba ayrıldığı konjonktürde PKK, Marksist-Leninist ideolojide Kürtçü bir terör örgütü olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluş faaliyetleri, Abdullah Öcalan ve arkadaşlarının Ankara Çubuk Barajı'ndaki 1973 tarihli toplantısına dayanmakta olup; resmi olarak kuruluşu, 28 Kasım 1978'deki 1. Kongre neticesinde gerçekleşmiştir. Kuruluşundan sonra şiddet eylemleri ile ismini duyuran örgüt, kurulduğu günden bu yana şiddeti en temel araç olarak kullanıp; yıldırma ve korkutma amaçlarıyla şiddet propagandası yapmakta ve uzun vadede sözde bağımsız Kürdistan'ı kurmayı amaçlamaktadır.

PKK, kuruluşundan itibaren bölgesel ve uluslararası aktörlerin/devletlerin ilgisini çekmiş ve Türkiye'nin rakipleri nezdinde kullanışlı bir aktör olarak görülmüştür. Bu çerçevede Türkiye'nin hem komşuları hem de uluslararası rakipleri, PKK'yı bir dış politika aracı olarak kullanarak, örgüte doğrudan veya dolaylı destek vermiş ve Türkiye'nin ilgisini bu meseleye yoğunlaştırmak istemişlerdir. Bu amaçlar doğrultusunda örgüte verilen bölgesel/uluslararası destek örgütü oldukça büyütmüş ve küçük bir çete grubundan, büyük bir alan hakimiyeti sağlayabilecek ve bu alanda fiili bir otonomi kurabilecek niteliğe getirmiştir. Ancak PKK'nın bu denli gelişmesinde salt bölgesel/uluslararası destek etkili olmamıştır. PKK'nın asıl tutunduğu ve beslendiği bölge olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin diğer bölgelere kıyasla sosyal ve ekonomik olarak görece geri kalmış yapısı ve örgütün Kürt milliyetçiliğine dayanması hasebiyle elde etmiş olduğu kimlik desteği de etkili olmuştur. Bu iki faktör örgütün güçlü propaganda mekanizması ile birleşince PKK'ya katılımlar artmış ve militan sayısı peyderpey çoğalmıştır. Aldığı bölgesel/uluslararası destek neticesinde de belli bir meşruiyet elde eden PKK, Suriye kolu olan Demokratik Birlik Partisi-Partiya Yekitiya Demokrat (PYD) aracılığıyla Suriye'de büyük bir alan hakimiyeti sağlamış ve Suriye İç Savaşı neticesinde ortaya çıkan güç boşluğunda "fiili" özerklik elde etmiştir.

Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD/DAEŞ) terör örgütüne karşı mücadele bahanesiyle, PKK/PYD'nin bölgesel/uluslararası desteği elde etmesi ve bu konuda muhatap alınan devlet-dışı aktör kimliğindeki niteliği; Suriye'nin toprak bütünlüğünü etkilemiş/etkileyecek en önemli faktörlerden biridir. Zira PKK/PYD bölgesel/uluslararası desteği sağladıkça büyümüş; büyüdükçe, bölgesel güvenlik olumsuz etkilenmiştir. Bölge güvenliği açısından güncel ve en önemli

tehdit ise Suriye'nin ulus-devlet modeline yönelik icra edilen ve Suriye'nin kuzeyinde kurulması arzulan bir Kürt devleti teşebbüsüdür. Her ne kadar PKK/PYD'ye DAEŞ ile mücadele amacıyla destek verildiği açıklansa da DAEŞ bugün Suriye'de etkisizleştirilmiştir ancak PKK'ya verilen destek geri çekilmemiştir. Neticede ise DAEŞ tehdidi gibi bölge güvenliğine yönelik PKK/PYD tehdidi ortaya çıkmış ve olası bir Kürt devleti planları masaya konmuştur. Bu çerçevede Irak'tan sonra Suriye'de de Kürtler için yeni bir özerklik ihtimali gün yüzüne çıkmıştır.

PKK'nın bahsi geçen değişimi ve dönüşümü bölgesel güvenlik açısından ciddi bir tehdit oluşturduğu için bu çalışmanın amacı da PKK'nın değişimi ve dönüşümünün bölgesel güvenliğe yönelik etkilerini Suriye nezdinde incelemek olarak belirlenmiştir. Zira örgütün bu gelişiminin yarattığı en büyük tehdit, kısa-orta vadede Suriye ulus-devlet yapısının ve toprak bütünlüğünün bozulması olarak görülmektedir. Bu minvalde çalışmanın 1. bölümünde, örgütün değişimi ve dönüşümü konjonktürel değişimlere uygun bir şekilde dönemlere ayrılarak aktarılacak; 2. bölümünde PKK'nın bu denli büyümesi ve gelişmesinin altında yatan temel faktörlere odaklanılacak ve 3. bölümde PKK'nın Suriye yapılanmasından bahsedilip Suriye'nin güvenliğine yönelik olası etkileri tartışılacaktır. Bu plan doğrultusunda literatüre mütevazı bir katkı yapmak temenni edilmektedir.

1. PKK Terör Örgütü

1.1. Kürt Hareketi ve PKK'nın Kurulması

PKK'nın kuruluşu, Kürtçü hareket için bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Ancak Kürtçülüğün tarihsel kökenleri PKK'nın kuruluşundan önceye, Osmanlı dönemindeki etnik temelli çıkarılmış isyanlara kadar dayanılabilmektedir. Örneğin; 1880'de Kürtçü Şeyh Ubeydullah Nehri, İran ve Azerbaycan'da bir Kürt Devleti kurma teşebbüsünde bulunmuştur.¹ Ubeydullah'ın oğlu Seyit Abdülkadir, 1908'de Diyarbakır'da "Osmanlı Kürt İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni" ve İstanbul'da kendisinin ömür boyu başkanlığını yürütecek olduğu "Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti'ni" kurmuştur.² Abdülkadir, 1918 yılında da Kürt Teali Cemiyeti'ni kurmuştur.³ Bahsi geçen dönemde daha birçok cemiyet açılmış ve faaliyetler yürütülmüş; 1. Dünya Savaşı'ndan sonra da Kürdistan projesi ve Kürtlerin bir ulus devlet kurma ideali, "Sevr Antlaşması" ile ilk defa uluslararası arenaya taşınmıştır.⁴ Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin erken dönemlerinde 1925'te çıkarılan Şeyh Sait isyanı da Kürtçü

¹ Bilal Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet'in ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü*, Orion Kitabevi, Ankara 2016, s. 22.

² Uğur Mumcu, *Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925*, Uğur Mumcu Vakfı Yayınları, Ankara 1999, s. 41.

³ Erhan Ergül, "Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Terör Örgütü: Etnik Terörün Fikri Yapısı, Anatomisi ve Şiddetin Stratejileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s. 24.

⁴ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 25.

faaliyetler nezdinde önem taşımakta ve bir Kürtçü-İslamcı ayaklanma olarak nitelendirilmektedir. Yine Ağrı İsyancıları ve Tunceli İsyanı, bu dönem çıkartılmış ayrılıkçı ayaklanmalara örnek verilebilir.⁵

Soğuk Savaş döneminde, tüm dünya gibi Türkiye’de de Marksist-Leninist ideolojiden etkilenen örgütlenmeler oluşmaya başlamış ve Kürtçüler de Marksist ideoloji çerçevesinde siyasal faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Esasen 1960’lardan itibaren Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Fikir Kulüpleri Federasyonu/Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu’nda (FKF/Dev-Genç) somutlanan Türkiye solu ve Osmanlı Devleti’nin çözülmesinden itibaren Irak’ın kuzeyinde bir realite olarak ortaya çıkan Barzani hareketi, Türkiye’de yürütülen Kürt hareketinin beslendiği iki kaynak olmuştur.⁶ Bu bağlamda 1958 yılında Kürt İstiklal Partisi, 1959’da Türkiye Kürt Talebe Cemiyeti, 1965’te Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi ve 1969’da Devrimci Doğu Kültür Derneği ile Devrimci Kültür Ocakları kurulmuştur.⁷

PKK’nın kuruluş faaliyetleri ise 1973 yılında Abdullah Öcalan’ın beş arkadaşı ile beraber Ankara Çubuk Barajı’ndaki toplantılarına dayanmaktadır. Marksist yapılanmalar nezdinde yürütülen faaliyetlerin yetersiz olduğunu düşünüyor olacak ki Öcalan, ayrı bir Kürdistan grubu olarak hareket etmenin daha doğru olacağı kanısına burada varıldığını ifade etmektedir. Bu çerçevede 1974-76 arası Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) nezdinde faaliyetler yürütülmüştür.⁸ Öcalan ve arkadaşları, 1977 yılında Ağrı, Kars, Tunceli, Bingöl, Diyarbakır gibi doğu şehirlerinde toplantılar yapılarak hareketi yaymaya çalışmışlar ve Haki Karer’in⁹ ölümü ile birlikte partileşme faaliyetlerine hız vermişlerdir.¹⁰ Yaklaşık 3 yıl boyunca Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde Kürdistan Devrimcileri ve Apocular adı altında kadrolaşma hareketlerini sürdüren Öcalan ve arkadaşları, 28 Kasım 1978’de Diyarbakır’ın Lice İlçesi’nin Fis (Ziyaret) Köyü’nde PKK’nın ilk kuruluş kongresini gerçekleştirmişlerdir. Kongrede Abdullah Öcalan kurucu Genel Sekreter, Cemil Bayık ise Genel Sekreter Yardımcısı olmuştur.¹¹ PKK, örgüt yapısını kongrede oluşturduktan sonra bir eylem planı hazırlamış ve

a) Devletin güvenlik güçleri ile istihbarat kaynaklarına karşı mücadele etmek,

b) Türk milliyetçi örgütleri ve bu örgütlerin liderlerini öldürmek,

⁵ Ergül, Kürdistan İşçi Partisi, s. 25-26.

⁶ Ahmet Hamdi Akkaya, “Kürt Hareketi’nin Örgütlenme Süreci Olarak 1970’ler”, *Toplum ve Bilim*, Sayı 127, s. 90.

⁷ Mustafa Murat Sümercan, “Uluslararası Terörizm ve PKK Terör Örgütü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 65.

⁸ Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, HPG-BİM, Bursa 2004, s. 215.

⁹ Haki Karer, Öcalan ve PKK için ilk yoldaş, ilk şehit niteliğindeki bir kişidir. Detaylı bilgi için bkz: “PKK’nın Kurucu Kadrosu – İlk Militan, İlk Yoldaş, İlk Şehit”, *THKP-C/MLSPB*, 2018, (Çevrimiçi) <https://revo-front.com/amp/2018/11/pkknin-kurucu-kadrosu-ilk-militan-ilk-yoldas-ilk-sehit/>, 8 Mayıs 2022.

¹⁰ Öcalan, *Bir Halkı Savunmak*, s. 215.

¹¹ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 42.

c) Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki nüfuzlu ve popüler kişileri baskı altına almak

d) Güneydoğu milletvekilleri, Belediye başkanları ve aşiretlerin önde gelenlerine karşı savaşmak¹²

şeklinde eylem planını belirlemiştir. Bu çerçevede 1979 yılında bölgenin güçlü aşiretlerinden olan Bucak Aşireti'ne mensup Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak'ın evine baskın yapılmış ve oğlu öldürülmüştür. Bu eylem ile birlikte örgüt, kuruluşunu ilan etmiş ve ismini ülke çapında duyurmuştur.¹³

1.2. PKK'nın İdeolojisi

PKK, kurulduğu Soğuk Savaş döneminin kutuplarından Doğu Blok'u ideolojisine sahip, Marksist-Leninist çizgide Kürtçü bir terör örgütüdür. Bu solcu ideolojik benimseme, Kuruluş Bildirgesi'ndeki "Marksizm Leninizm'in Kürdistan'a Girişi" isimli başlıkta da net bir biçimde görülmektedir. Kürtlerin Marksist-Leninist ideoloji ile tanışması ve bu ideolojiyi benimsemeleri; 1960'lardan sonra Türkiye'de gerçekleştirilen liberalleşme stratejilerinin sözde Kürdistan'da yarattığı yoksullaşma ile bağdaştırılmaktadır.¹⁴ Bu minvalde Öcalan'a göre sözde Kürdistan Devrimi, en ön planda sözde Türk sömürgeciliğini hedef alır ve ondan ayrılarak bağımsız ve demokratik bir Kürdistan kurmayı hayal eder.¹⁵ Öcalan'a göre bu hayalin gerçekleşmesi; bilimsel sosyalizmin rehberliğinde politik bir örgüt kurarak ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheye bağlı savaşan güçlü bir halk ordusunun oluşturulmasıyla mümkün gözükmektedir. Bahsi geçen parti, cephe ve ordu örgütlenmesi; işçi, köylü, esnaf, gençlik ve kadınlardan oluşan örgütlenme olmalıdır.¹⁶ Mamafih örgüt, sözde emperyalist ve sömürgeci Türk devletini hedef alarak Marksist-Leninist ideoloji çerçevesinde bağımsızlaşmayı temel gaye edinmiştir.

Kürtçülük de örgüt ideolojisinde Marksizm ve Leninizm ile harmanlanmıştır. Bu çerçevede PKK, Kürtleri kendi gayeleri ekseninde yönlendirmeye ve Türk devletinden bağımsızlıklarını kazanarak yeni bir devlet kurma fikrine inandırmaya çalışmaktadır. Sürekli bir şekilde Kürtlerin Türklerle ayrı ırklardan olduğunu vurgulamakta ve dolayısıyla farklı bir devlet olma ve sözde Kürdistan'ı kurma fikrini aşlamaktadır.¹⁷ Bahsi geçen Kürtçülük, Öcalan'ın bir Kürt milliyetçisi olmasından kaynaklanmaktadır. Zira örgütün ideolojik yapısında Abdullah Öcalan'ın tartışmasız bir liderliği vardır. Sosyolojik olarak kişi kültüne dayalı, tek bir kişinin mutlak yönetim sistemi, PKK içinde Öcalan ile özdeşleşmiştir. Bu nedenle örgüt, söylemlerinde Öcalan'ın ideolojik

¹² Aysun Devrim Yemenici, "Terör ve Devletleşme Amacı: PKK Üzerinden Bir İnceleme", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s. 46.

¹³ A.e., s. 46-47.

¹⁴ PKK (Kürdistan İşçi Partisi), *Kuruluş Bildirgesi*, Weşanen Serxwebun 1984, s. 32-33.

¹⁵ Abdullah Öcalan, *Kürdistan'ın Devrim Yolu (Manifesto)*, Weşanen Serxwebun, Köln 1993, s.121

¹⁶ A.e., s.122.

¹⁷ Yemenici, "Terör ve Devletleşme Amacı", s. 47-48.

ve ruhsal yapısındaki değişimlerle paralel hareket etmiş; Öcalan'ın fikirleri ve kişiliğine bağlı bir kimlik oluşturmuştur. Bu şekilde Öcalan, oluşturduğu kurgu dünyasında örgüt üyelerini objektiflerden uzaklaştırmış; radikalleşme ve mobilizasyonlarla teröristlerin gerektiğinde kendisinin tek emri ile ölüme gitmelerini sağlamıştır. Bu mevcudiyet; “örgütün sürekliliği ve devrimin sürekliliği eşittir önderliğin yaşamı” şeklinde yorumlanmıştır.¹⁸

Örgütün amaçlarına ulaşmada şiddet en önemli araçtır. Öcalan¹⁹: “Kürdistan halkı eğer savaşılmaya cesaret etmişse, mutlaka uzun süreli ve çeşitli evrelerden geçecek olan bir halk savaşına hazırlanmalıdır.” sözleriyle temel stratejilerini açık bir şekilde belirtmiştir. Bu çerçevede PKK, öncelikle kırsal alanlarda saldırılarına başlamış, bu saldırılarını zamanla şehirlere taşımış; silahlı baskın, pusu, suikast, yol kesme, adam kaçırma, mayınlama, el yapımı patlayıcı kullanma, intihar saldırıları gibi değişik yöntemlerle şiddet eylemlerini sergilemiştir. Silahlı eylemlerine ek olarak, Marksist-Leninist söylem ve stratejiler çerçevesinde Kürt halkına yönelik endoktrinasyon yaparak kitlesel mobilizasyon gerçekleştirilmeye çalışmıştır.²⁰

1.3. PKK'nın Değişim ve Dönüşüm Süreci,

1.3.1. PKK'nın 1. Dönemi: Öcalan'ın Fiili Liderliği

PKK'nın 1978-1980 arası dönemi, ağırlıklı olarak şehir merkezlerine yerleştiği ve Marksist-Leninist çizgide şehir savaşı stratejisini benimsediği dönem olarak ifade edilebilir. Bu dönemde örgüt, sömürgeci iş birliği olarak suçladığı diğer Kürtçü örgütleri ve bölgedeki geleneksel güçleri sindirerek alanında hakim tek güç olarak kalma gayesinde. Bu amaçla Kawa, Rızgari ve Tekoşin gibi Kürtçü örgütler PKK karşısında sindirilmiştir.²¹ Ancak 1979 tarihinde PKK Merkez Yürütme Komitesi Üyesi ve Örgütlenme Genel Sorumlusu Şahin Dönmez ile Elazığ Bölge Komitesi üyelerinin büyük çoğunluğunun yakalanması PKK'da ciddi bir panik yaratmış ve Öcalan, Türkiye'de barınamayacağını anlayınca Haziran 1979'da Suriye'ye kaçmıştır. Kendini güvene aldıktan sonra PKK'nın kuruluşunun etkili şekilde duyurulması için sansasyonel bir eylem yapılması talimatını vermiştir.²² Öcalan'ın talimatı üzerine Apocular olarak isimlendirilen grubun Bucak Aşireti'ne yönelik saldırısı gerçekleşmiş ve grup, PKK olarak Türkiye çapında tanınmıştır. Bu sansasyonel eylem, Türkiye'nin sert müdahalesine yol açmış ve akabinde örgütün lider kadrosu, Suriye'ye kaçarak PKK'nın kuluçka dönemine, Türkiye'nin müdahale alanı dışındaki Beka Vadisi'nde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) desteğiyle başlamıştır.²³

¹⁸ Mehmet Bedri Aluçlu, “PKK'nın Söylem Serüveninde Önderlik”, *Akademik Hassasiyetler*, Cilt 7, Sayı 14, 2020, s. 323-324.

¹⁹ Öcalan, *Kürdistan'ın Devrim Yolu*, s. 124.

²⁰ Metin Çelik, “Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK'nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası”, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, Cilt 21, Sayı 2, 2019, s. 116.

²¹ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 60-61.

²² A.e., s. 61.

²³ Çelik, “Kuruluşundan Bugüne PKK” s. 116-117.

PKK, kuruluşunu ilan ettikten sonra devrimci sol örgütler içinde faaliyet gösteren Kürtçüler, geniş kitleler halinde PKK'ya katılmaya başlamış ve örgütü büyümüştür. 1980 darbesini yapanların meşhur Diyarbakır Cezaevi işkenceleri veya “terörizmle mücadele” anlayışından ziyade benimsenen “teröristle mücadele” prensibi kitleleri örgüte iten sebepler arasındadır.²⁴ Askeri vesayet yönetimi, PKK ile sert mücadele ederek örgüte ciddi darbeler vursa da 1981 Temmuz’unda 1. Kongre yapılmış ve kongre sonrası örgütün dış ilişkilerinde artan bir yoğunluk gözlenmiştir. Bu minvalde örgüt, devletler düzeyinde gelişmeye ve tanınmaya başlamıştır.²⁵

Ağustos 1982’de 2. Kongre yapılmış ve Kuzey Irak üzerinden Türkiye’ye girmenin ve sözde demokratik bağımsız Kürdistan’ı kurmak için silahlı mücadeleye başlamanın gerekliliğine karar verilmiştir. Bunun üzerine 1982-1983 yıllarında Beka Vadisi’nde eğitim alan teröristlerin tamamına yakını Kuzey Irak’ın Türkiye sınırı boyunca kurulan örgüt kamplarına yerleştirilmiştir.²⁶ 1984’te Siirt/Eruh ve Hakkari/Şemdinli ilçelerindeki karakollara ilk silahlı saldırılar gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan 1991 Körfez Savaşı da PKK’nın gelişiminde pozitif bir ivme sağlamıştır. Kriz esnasında PKK ile Irak yönetimi arasında iş birliği yapılmış ve bölgenin güvenliği PKK’ya bırakılmaya çalışılmıştır.²⁷ Ayrıca Saddam rejiminin zayıflatılması, bir güç boşluğu ortaya çıkarttığı için PKK, Irak’ın kuzeyinde alan hakimiyeti sağlamaya başlamış ve nihayetinde faaliyetlerini derinleştirmiştir.

PKK’nın, siyasallaşma süreci de 1990’ların başında gerçekleştirmiş ve Halkın Emek Partisi (HEP), 1991 Genel Seçimlerine Erdal İnönü’nün kurucusu olduğu Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) ile birlikte katılarak 20 HEP’liyi SHP listelerinden Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sokmayı ve mecliste bir grup oluşturmayı başarmıştır.²⁸ PKK, bir yandan siyasallaşırken, diğer yandan ideolojik bir dönüşüm yaşamıştır. 1995 yılında yapılan 5. Kongre’de, Soğuk Savaş’ın bitmiş olduğu konjonktürde Sosyalizm PKK içinde yeniden yorumlanmış ve örgüt yapısı bu biçimde dizayn edilmiştir. Öcalan:²⁹ “1977’nin dünyası başkaydı, şimdiki dünya başkadır. Sovyetler Birliği yıkılmış, Sovyet bloğu dağılmış ve sosyalizm cephesinde ciddi gelişmeler ortaya çıkmıştır. Artık sosyalizmde bir dönemin, Sovyet önderliği döneminin, sosyalizmin ilkel ve vahşi döneminin sonu gelmiş ve sosyalizmde yeni bir döneme, olgunluk dönemine girilmiştir. Partimiz, sosyalizmin bu yeni döneminin önde gelen bir sosyalist hareketi durumundadır ve bu iddiayla devrimci çalışmalarını yürütmektedir.” sözleriyle bu

²⁴ İhsan Bal, “Türkiye’de Terörizmle Mücadele: PKK Örneği”, (ed: İhsan Bal ve Süleyman Özeren), *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara, 2014, s. 43.

²⁵ Sümercan, “PKK Terör Örgütü”, s. 69-70.

²⁶ Özgür Algan, “PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2012, s. 78-79.

²⁷ Nihat Ali Özcan, *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM, Ankara 1999, s. 130.

²⁸ “1990’larda Kürt siyasi hareketi”, *Aljazeera Turk*, 2013, (Çevrimiçi), <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/1990larda-kurt-siyasi-hareketi>, 20 Mayıs 2022.

²⁹ Özcan, *PKK (Kürdistan İşçi Partisi)*, s. 373.

dönüşümü net bir şekilde ortaya koymuştur. Ancak Öcalan'ın Sosyalizm'de devamlılık vurgularına rağmen 5. Kongre sonucunda alınan kararlar neticesinde sözde PKK bayrağındaki sosyalist bir sembol olan orak-çekiç kaldırılarak, sarı-yeşil-kırmızı renk motifleri kabul edilmiştir.³⁰

1.3.2. Öcalan'ın Yakalanması ve Örgütün Fikirsels/Eylemsel Dönüşümü

PKK'nın aldığı askeri yenilgiler ve Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesi, PKK'nın fikirlerinde dönüşüm yaratmış itici güçlerdir. Örneğin TSK'nın 1992'de başlattığı "topyekûn savaş doktrini" ve daha sonra "alan hakimiyeti konsepti" örgütün girişimlerini boşa çıkartmış ve örgüte büyük zayıt vermiştir. Bu bağlamda Öcalan, silah bırakma isteğini 1993 yılından itibaren dillendirmeye başlamıştır.³¹ Yine Amerikan istihbaratı desteği ile Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinden önceki kişisel terminolojisinde bulunan; "devrimci zor", "uzun süreli halk savaşı" ve "şiddet"³² gibi söylemler, Öcalan getirildikten sonra dönüşüm geçirmiş ve daha demokratik bir jargon benimsenmiştir. Bahsi geçen değişimi Öcalan'ın: ³³ "Diliniz ve pratiginiz meşru savunma temelinde ve barış ekseninde olmalıdır" ve³⁴ "Ordunun '95'ten beri hem siyasi duruma, hem de savaş durumuna ve bu arada PKK'ya yaklaşımının '93-'96'ya göre daha çözümlayici olduğu kanısındayım. Hedef olarak, kontrollü Batı tipi bir demokrasiye karşı olduğunu sanmıyorum." sözlerinde de net bir şekilde görebilmekteyiz.

PKK'nın zayıflaması ve Türk güvenlik güçleri tarafından yakalanması üzerine Öcalan, Ağustos 1999'da PKK terör örgütünden Türkiye'den çekilerek silahlı mücadeleyi bırakmalarını açık bir şekilde istemiştir.³⁵ Öcalan'ın verdiği emir, silah bırakma emri değil; geri çekilme emridir. Ancak Öcalan'ın sözleri dolayısıyla hayal kırıklığına uğrayan örgüt içinde, çözümler gerçekleşerek örgütten ayrılmalar olmuştur. Yine de yaklaşık 3000 terörist, Öcalan'a bağlılıklarını sürdürerek Kuzey Irak dağlarındaki kamplarda kalmıştır.³⁶ Öcalan'ın bu fikirleri, örgütün 2000 yılındaki 7. Kongresi'ne de yansımış ve eski PKK programı ve uygulamalarının yerine Demokratik Cumhuriyet projesine uygun legal ağırlıklı yeni bir program oluşturulmaya çalışılmıştır.³⁷

11 Eylül saldırıları sonrasında dünyada teröre karşı hassasiyetinin artması, PKK üzerinde de bir baskı oluşturmuş ve kendisini destekleyen ülkeler ta-

³⁰ Algan, "PKK Terör Örgütünün Kuruluşu", s. 87.

³¹ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 72.

³² Öcalan, *Kürdistan'ın Devrim Yolu*, s. 124.

³³ Abdullah Öcalan, *Dönüşüm Süreci Üzerine Perspektifler-Politik Rapor*, Weşanen Serxwebun, 2000, s. 19.

³⁴ A.e., s. 20.

³⁵ Ahza Marcus, *Kan ve İnanç PKK ve Kürt Hareketi*, İstanbul, İletişim, 2009, s. 381.

³⁶ A.e., s. 383.

³⁷ Durmuş Eray Güçlüer, "PKK'nın 1978-2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s.268

rafından da terör örgütü listelerine alınmıştır. Bunun üzerine PKK, 2002'de 8. Kongresini gerçekleştirerek ismini Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi (KADEK) olarak değiştirmiştir.³⁸ Daha sonra 2003 yılında 9. Kongre yapılarak barışçıl görünümlü yeni stratejisi ile daha fazla toplumsal katmana erişebilmek için öncelikle ismini KADEK'ten Kürdistan Halk Kongresi'ne (Kontra-Gel) dönüştürmüş ve Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki Kürt sorununun ancak demokratik özgür birlik esaslarına dayanarak çözümleneceğini bildirmiştir.³⁹

PKK'da yaşanan bu değişim dönemi, 2003 yılındaki Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Irak'ı işgali ile tersine dönmeye başlamıştır. Saddam rejiminin devrilmesi, Öcalan'ın yakalanmış olmasının verdiği psikolojik yıkıntıdan örgütün kurtulması ve Suriye'de PYD'nin kurulması gibi gelişmeler neticesinde örgüt bölgesel etkinliğini ve terör eylemlerini artırmaya başlamıştır.⁴⁰ Bu dönemde PKK, Kuzey Irak'ta kendisi için yeni bir alanın oluştuğunu görmüş ve Murat Karayılan tarafından “meşru savunma savaşı” olarak isimlendirilen bir yöntem benimsemiştir. Irak'taki gelişmeler, PKK'nın yayın organı Serxwebun'da “Ortadoğu Rönesansı” olarak isimlendirilmiş, Lozan'da kurulan düzenin artık geçerliliğini kaybettiği ve yeni gelişmeler için hem siyasi hem askeri adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır.⁴¹ Bu bağlamda örgüt, Kuzey Irak'taki faaliyetlerini derinleştirirken, sözde barışçıl görünümlü stratejisinden de uzaklaşmaya başlamıştır. 2007'deki 14. Kongresi neticesinde Kürdistan Topluluklar Birliği-Koma Civakên Kurdistanê (KCK) isimli çatı örgütünü kurmuş,⁴² bir yandan siyasallaşma sürecine devam ederken; ilan etmiş olduğu ateşkesi tek taraflı bir şekilde bozarak, 2007 Dağlıca ve 2008 Aktütün karakol saldırılarını gerçekleştirmiştir.⁴³ Silahlı eylemlerin yeniden başlaması üzerine 2008 tarihinde TSK tarafından başlatılan “Güneş Harekatı” operasyonu, terör sorununa “siyasi çözüm” önerilerini yoğun bir şekilde kamuoyuna taşımış ve malum çevreler tarafından askeri çözümün nihai sonuç üretmeyeceği yüksek sesle dillendirilmeye başlamıştır.⁴⁴

1.3.3. Çözüm Süreci Denemesi ve PKK'nın Suriye'de Gelişmesi

2009 yılında Türkiye'de hükümet, “analar ağlamasın” söylemiyle PKK'yı bitirmek ve demokratik bir çerçevede Kürt sorununu çözmek için “Kürt açılımı” ve “çözüm süreci” olarak adlandırılan bir proje başlatmıştır. Bu süreç, ABD desteğiyle şekillenmiş ve o dönemki ABD Başkanı Obama, PKK'nın silahlı eylemlerini durdurması karşılığında Türkiye'den (Irak Kürt Bölgesel

³⁸ A.e., s. 271.

³⁹ A.e., s. 278.

⁴⁰ Murat Yeşiltaş, Durdu Mehmet Özdemir ve Sibel Kuru, “Türkiye'de Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi: PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)”, *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 219.

⁴¹ Berkan Özgür, Zana Baykal ve Ali Balcı, “Kuzey Irak-Türkiye İlişkileri: PKK, Güvenlik ve İşbirliği”, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, Rapor No: 2014/1. s. 46.

⁴² Çelik, “Kuruluşundan Bugüne PKK” s. 120.

⁴³ Sümercan, “PKK Terör Örgütü”, s. 96-97.

⁴⁴ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s.166.

Yönetimi) IKBY ile iyi ilişkiler geliştirilmesi, ana dilde eğitim hakkı verilmesi ve PKK'ya serbest siyaset yapma izni sağlanmasını istemiştir.⁴⁵ Kürt açılımı olarak isimlendirilen bu dönem, 34 teröristin PKK üniformalarını dahi çıkartma tenezzülü etmeden davul ve zurnalar eşliğinde Habur Sınır Kapısı'ndan Türkiye'ye girmesi ve kısa bir soruşturmayla serbest kalmaları neticesinde kamuoyunda infiale sebep olmuş ve çözüm/çözülme sürecinin birinci dönemi askıya alınmıştır.⁴⁶

2012'nin Aralık ayında ikinci Kürt açılımı süreci başlamış ve bu dönemde Türkiye, PKK'ya karşı yürütülen operasyonları durdurmuş, Kürt halkına yönelik birçok reform gerçekleştirmiş ve İmralı ile yapılan görüşmeler sonucunda 2013 yılında fiilen ateşkesi başlatmıştır. Ancak bu çözüm/çözülme süreci 2015 yılında PKK'nın Ankara Tren Garı saldırısı neticesinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Esasen bu süreçte, 2011'de Suriye'de ortaya çıkan iç savaş neticesinde, PKK'nın Suriye kolu olan PYD, Suriye'deki faaliyetlerini PKK/KCK tarafından gönderilen kadroların desteği ile hızla örgütlenmiştir.⁴⁷ Zira bu çözüm/çözülme sürecinde güvenlik güçleri barış ortamını ve süreci provake etme suçlaması ile karşı karşıya kalmamak adına PKK'lı teröristler ile çatışmaya girmemeye özen göstermiş ve operasyonlar tamamen durdurulmuştur.⁴⁸ Diğer yandan çözüm/çözülme süreci içerisinde Ayn el-Arab'ı (Kobani) savunmaları için IBKY peşmergelerinin, Türkiye nezaretinde Suriye'nin kuzeyine aktarılma hadisesi⁴⁹ PKK'nın Suriye yapılanması olan PYD ve PYD'nin silahlı kanadı Halk Savunma Birlikleri-Yekîneyên Parastina Gel'i (YPG) güçlendirme çalışmalarına örnek olarak sunulabilir.

Türkiye, çözüm/çözülme sürecinin başarısızlıkla sonuçlanması akabinde yeniden başlattığı askeri operasyonlarla 2015'ten beri PKK'ya ağır darbeler vurmakta ve anavatan haricinde Kuzey Irak ve Kuzey Suriye bölgelerinde de mücadele vermektedir. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun 2021 yılında yurtiçindeki terörist sayısının 197'ye düştüğünü söylemesi⁵⁰ de bu mücadelenin hassaten Türkiye içinde başarı getirdiğinin göstergesidir. Ancak PKK, Kuzey Irak'taki kampları yanı sıra bugün Suriye'nin kuzeyinde bir "fiili" otonomi haline dönüşmüş ve büyük bir alan hakimiyeti sağlamıştır. Bu bağlamda PKK, Kuzey Irak'tan sonra Kuzey Suriye'de de geleceği lehine fiili bir durum yaratmıştır. DAESH ile mücadele nezdinde meşruiyet sağlayan ve uluslararası konjonktürün de desteğini arkasına alan PKK/PYD'nin, Mayıs 2022'deki Kuzey Irak'taki kampları ve Suriye'nin kuzeyinde sağladığı alan hakimiyeti Şekil 1'deki sarı alanlarda görülmektedir.

⁴⁵ A.e., s. 172.

⁴⁶ A.e., s. 183.

⁴⁷ T.C. İçişleri Bakanlığı, *PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG*, Ankara, 2017, s. 13.

⁴⁸ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 215-216.

⁴⁹ A.e., s. 194.

⁵⁰ "Yurt İçindeki Terörist Sayısı 197'ye Düştü." T.C. İçişleri Bakanlığı, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.icisleri.gov.tr/yurt-icindegiler-terorist-sayisi-197ye-dustu>, 21 Mayıs 2022

Şekil – 1: PKK'nın Irak'taki Kampları ve Suriye'de Sağladığı Alan Hakimiyeti

(ConflictTR.com, https://umap.openstreetmap.fr/tr/map/conflictr-com_510972#6/34.678/44.077,25.05.2022)

PKK, haritadaki alan hakimiyetini; DAES ile mücadele nezdinde ABD ve diğer büyük güçlerden aldığı destek, Suriye rejiminin toprak bütünlüğünü koruyamayacak durumda olması, bölgesel istikrarsızlık ve ilginç ki rejimin çekildiği bölgelerde PKK'ya alan ve askeri teçhizat bırakması neticesinde elde etmiştir. Ancak PKK'nın bu düzeyde gelişip büyümesi, aynı zamanda tarihsel bir sürecin ürünüdür. Bu sebeple Apocular isimli küçük bir çete grubundan 2018 yılındaki verilere göre sadece Suriye'de 70.000 kişilik bir terörist grubuna ulaşma⁵¹ ve Suriye'de muhatap alınan devlet dışı aktör kimliğine bürünme seviyesindeki büyümenin altında yatan temel faktörlere 2. Bölümde odaklanılacaktır.

2. PKK'yı Geliştiren ve Büyüten Temel Dinamikler

2.1. Sosyal ve Ekonomik Sebepler

Terörün birçok nedeni olduğu gibi sosyal ve ekonomik faktörler de bu sebepler arasında araştırmacılarca belirtilmektedir. Bu çerçevede sosyal sebepler nezdinde; toplumda feodal kalıntıların bulunması, din mezhep ve tarikat ayrılıklarının olması, eğitim düzeyinin düşüklüğü, kan davası geleneği, etnik

⁵¹ "YPG'li teröristlerin başını çektiği DGS'de militan sayısı 70 bini buldu", Yeniçağ, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-216624h.htm>, 25 Mayıs 2022

ayrılıkların bulunması, azınlık unsurlarının varlığı, kişisel hak ve özgürlüklerin kısıtlı düzeyde olması, toplumun ideolojik kamplara ayrılması, toplumun bölünmezlik bilincini yitirmesi, güvenlik güçlerinin toplumdaki itibarını kaybetmesi vb. sebepler terörün sosyal nedenleri arasında sayılmaktadır.⁵² Diğer yandan bir toplumda, gelir dağılımının adaletsiz olması ve gelir adaletsizliğinin toplum içinde sınıflaşmaya yol açması, gizli ve açık işsizlik oranının giderek yükselmesi, ekonomik yönden dışa bağımlılık, ekonomik kurumların yetersizliği, toplu grevlerin ve lokavt uygulamaların baş göstermesi, işçi sendikalarının ideolojik açıdan kutuplaşması, kronik enflasyonun ortaya çıkması vb. sebepler de teröre neden olan ekonomik faktörler arasında yer almaktadır.⁵³

PKK'nın asıl tutunduğu ve destek aldığı bölge olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesini göz önünde bulundurduğumuzda eğitim seviyesinin diğer bölgelerle kıyasla düşük olduğu görmekteyiz. İnsanların geçimlerini ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla sağladığı bölgede, doğurganlık hızı da diğer bölgelere kıyasla oldukça yüksektir. Şekil-2'de 2020 yılına ait il bazında doğurganlık durumları görülmektedir.

Şekil-2: İllere Göre Toplam Doğurganlık Hızı, 2020

(Türkiye İstatistik Kurumu, 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2020-37229>, 22.05.2022)

Bu sonuç, yetersiz ekonomik ve sosyal imkanlar içerisinde faydadan çok zarar getirmiş ve özellikle gençlere yeterli eğitim verilememesine, gelir dağılımındaki adaletsizliğe, sosyal imkanlardan yeterince istifade edilememesine, bölgesel açıdan makasın iyice açılmasına ve sınıfsal farklılaşmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur.⁵⁴ Var olan sosyal ve ekonomik sıkıntılar, terörle mücadele ekseninde köy ve mezraların boşaltılması veya tampon bölge olarak kullanılması nedeniyle de derinleşebilmektedir. Zira mücadele esnasında zorunlu olarak kullanılan bu yöntemler, halihazırdaki tarım ve hayvancılığa

⁵² Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm Rapor*, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2006, s.142.

⁵³ A.e., s. 143.

⁵⁴ Ahmet Küçükşahin, "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu PKK Terörüne Hazırlayan Nedenler", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2005, s.85

ciddi derecede engel olmakta, hayvansal ve bitkisel üretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer yandan PKK terör örgütü de vatandaşların var olan geçim kaynaklarını ortadan kaldırarak halkı örgüte mecbur etme stratejisi izlemektedir.⁵⁵

Bölgesel düzeydeki ekonomik farklılık, PKK'nın propagandalarında kendine hassaten yer bulmaktadır. Örneğin Öcalan, "Kürdistan'ın Devrim Yolu" isimli manifestosunda sözde Kürdistan'ın talan edildiğini, sömürgeleştirildiğini, kapitalist düzen dolayısıyla geri bırakıldığını vurgulamakta ve bunu ağırlıklı olarak Türkiye'nin serbest piyasa ekonomi modeli ile bağdaştırmaktadır.⁵⁶ PKK, ekonomik adaletsizliği propaganda aracı olarak kullanırken; bu sorunları bölgeye yatırım yapılmasını engelleme, bölgeden iş adamlarını kaçırma, bölge halkının ekonomik gelir kaynaklarını yok ederek hedef kitleyi kendine mahkum etme bağlamında derinleştirmeye çalışmaktadır. Zira ekonomik anlamda geri kalmış bir toplum; psikoloji ve moral yönünden olumsuz etkilenecek ve provake olmaya elverişli hale gelecektir. Amerikalı toplum yazarı Eric Hoffer, ekonomik güvensizlik ve psikolojik sıkıntı içine düşen insanların, sosyalistler ve milliyetçilerin demagojik propagandalarına kolayca inanır hale gelebileceğini söylemektedir.⁵⁷ Bu bağlamda PKK terör örgütünün beslenmesindeki en önemli etkenlerden biri, sosyal ve ekonomik sıkıntılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Toplumsal Kimlik Desteği ve Etnik Duygular

Etnik/ayrılıkçı terör örgütleri, etnisite olarak farklı olduklarını düşündükleri ülkeden ayrılmak ve kendi bağımsızlıklarını sağlamak amacıyla hareket ederler. Bu terör örgütlerini diğerlerinden ayıran temel unsur, faaliyetlerini "ulusal kurtuluş" adına gerçekleştirmeleridir. PKK örneğinde gördüğümüz gibi kurmayı vaat ettiği sosyalist rejim; ülkenin bir bütün şekilde rejim değişikliğine gitmesi değil, Türkiye'den terör yoluyla ayrılıp kuracakları sözde yeni ulus-devlette Sosyalizmi uygulamaya koymaktır.⁵⁸

Kürtlerin kökeninin hangi ulusa ve nereye dayandığı konusunda birçok tartışma olmakla birlikte PKK, Kürtlerle Türklerin ayrı ırklardan geldiğini ve Kürtlerin kendi ulus-devletini kurması gerektiğini düşünmektedir. PKK terörünün yoğun olduğu bölgedeki ekonomik ve tarihsel geri kalmışlık bu bağlamda yorumlanarak Kürtlerin Kürt oldukları için kasıtlı şekilde geri bıraktığı propagandası yapılmaktadır. Bu konu, yöre halkı nezdinde işlenerek terörün dayandırıldığı bir unsur olmuş ve Kürt milliyetçiliği körüklenmeye çalışılmıştır.⁵⁹ Nihayetinde bu çaba olumlu karşılık görmüş olacak ki bazı ör-

⁵⁵ Türker Şimşek ve Yavuz Özkaya, "Türkiye'de Terörizm ve Temel Makroekonomik Göstergeler Arasındaki İlişki" *Gaziantep University Journal of Social Science*, Cilt 17, Sayı 1, 2017, s. 272.

⁵⁶ Öcalan, *Kürdistan'ın Devrim Yolu*, s. 89-94.

⁵⁷ Eric Hoffer, *Kesin İnançlılar Kitle Hareketlerinin Anatomisi*, Tur Yayınları, İstanbul 1980, s. 37.

⁵⁸ Hüseyin Alptekin, *Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri IRA, ETA, Tamil Kaplanları ve PKK, SETA*, İstanbul 2020, s. 29.

⁵⁹ Küçükşahin, "Doğu ve Güney Doğu PKK", s. 76-77.

güt mensupları ifadelerinde açık bir şekilde örgüte bilerek ve isteyerek katıldıklarını beyan etmişlerdir. Örneğin güvenlik güçleri tarafından yakalanan bir örgüt mensubu:⁶⁰ “Ben örgüte bilerek, isteyerek milliyetçi duygularla katıldım. Örgütten de kendi rızam ile kaçarak teslim olmadım. Mevcut etkin pişmanlık yasasından yararlanmak istemiyorum. Çünkü pişman değilim. Affedilmek gibi bir talebim de yoktur. Cezam neyse çekmek istiyorum.” şeklindeki ifadesiyle teröristlerin etnik duygularla harmanlanıp örgüte destek vermelerinin önemli bir göstergesidir.

2.3. Propaganda Etkisi

Geçmiş insanlığın bilinen tarihine kadar uzanan propaganda, insanları belli bir gayede toplamak ve onların rızasını almak için önemli bir iletişim aracı olarak görülmektedir. Bu minvalde propaganda; algıları düzeltme, tutumları yönlendirme ve hedefe ulaşmak için düzenli ve bilinçli olarak gerçekleştirilen bir faaliyettir.⁶¹ Carlos Marghella, “Şehir Gerillasının El Kitabı” isimli mektubunda propagandayı sınırsız savaş veya psikolojik savaş olarak isimlendirmiş; kitle haberleşme araçlarının doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmasına dayanan bir savaş tekniği olduğunu aktarmıştır.⁶²

PKK, Kürt milliyetçiliğinin harlanması ve gerekli militan temini için sosyal medya ve diğer propaganda araçlarını da etkili bir biçimde kullanmaktadır. Örgüt,⁶³

a) beslediği ve sürekliliğini sağladığı taban,

b) şiddet ve korku salmak istediği düşman Türk halkı/Türk devleti

c) haklılığını ispat etmek istediği ve desteğini sağladığı uluslararası toplum nezdinde propaganda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. PKK, propaganda hususunda oldukça başarılıdır. Zira örgüte katılımlarda propagandanın etkisi çok büyüktür. 2013’te yayımlanan ve örgütün dağıtım kadrosuna katılımı etkileyen faktörleri inceleyen bir yüksek lisans tezinde, örgüte katılımlarda örgüt propagandasının etkisi %19,5 olarak belirlenmiştir.⁶⁴ Örgüt, kendisine yakın siyasi partilerin teşkilatları, kendi bünyesindeki gençlik kolları, örgüte yakın ve örgüt eliyle yürütülen televizyon, radyo, dergi, gazete, internet sitesi ve sosyal medya gibi araçlardan yararlanarak propaganda faaliyetlerini yürütmekte⁶⁵ ve bulunduğu ortam ve duruma göre ajitasyon veya kahramanlık

⁶⁰ Ahmet Haşım Alagüney, “PKK Terör Örgütünün Dağıtım Kadrosuna Katılımı Etkileyen Faktörler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2013, s. 83.

⁶¹ Melis Karakuş, “Gelenekselden Dijitale Propaganda ve Araçlarının Dönüşümü” *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, 2021, s.468-469

⁶² Carlos Marghella, *Şehir Gerillasının El Kitabı*, Eriş Yayınları, 2003, s. 97-98.

⁶³ Mehmet Ekizer, “Terör Örgütlerinin Propaganda ve Yandaş Kazanma Faaliyetlerinde Sosyal Medyanın Rolü: PKK Terör Örgütünün İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2014, s. 85.

⁶⁴ Alagüney, “Dağıtım Kadrosuna Katılımı Etkileyen Faktörler”, s. 75.

⁶⁵ A.e., s. 86.

içeren aktarmalar aracılığıyla Kürtleri radikalleştirmeye ve örgüt için gerekli insan kaynağını temin etmeye çalışmaktadır.⁶⁶

Örgütün propaganda çalışmalarında kadının yeri ayrı ve önemlidir. Öcalan, “Kürdistan’da Kadın ve Aile” isimli kitabında sözde Kürdistan sömürgeciliği ile kadının geri kalmışlığı arasında özel bir bağ kurmuş ve tarihsel açıdan görülen haksızlıkların benzerlikler barındırdığını belirtmiştir.⁶⁷ Diğer bir deyişle Öcalan, kadının geri bırakılmışlığı ile sözde Kürdistan’ın sömürülmesi arasında kader birliği oluşturup, kadınları politize etmeyi amaçlamıştır. Öyle ki Öcalan, özgür kadın hareketinde PKK’nın en sağlam güvence ve teminat olduğunu söylemiştir.⁶⁸ Bu bağlamda 1980’li yıllardan itibaren feminist tonlara sahip Kürt kadın dergileri çıkmış olup, ilerleyen dönemlerde feminizm PKK’nın tekeline alınmıştır. Temel maksat, kadının hem örgüte hem de örgüt lehine siyasal yaşama katılımını sağlamaktır. Bu bağlamda Kürt kadınlarının feminizm kanalından PKK güdümlü etnik siyasete dahil edilmesi amaçlanmaktadır.⁶⁹

Diğer yandan propaganda çalışmaları hassaten gençler nezdinde karşılık bulmakta ve örgüt elemanlarının büyük çoğunluğu 14-21 yaş arası kişilerden oluşmaktadır. Dağ kadrosuna katılanların %42’si 18 ve daha küçük yaşta olmakla birlikte örgüte katılım yaşı 17,7 olarak belirlenmiştir.⁷⁰ Öcalan’ın:⁷¹

“Kürdistan’da her ailede başıboş dolaşan çocuklar var. Kızlı-erkekli her aileden iki üç tanesini alırsanız yüz binlerce insan eder. O kadar da zor değil, zaten aile reisleri bunları beslemekten acizdir. Çoğu oğlunu ve kızını gönüllü verir, öyle dövünüp sızlanmazlar. Sonra o gençler de sevinerek yanımıza gelirler. Evlerinde çoğu huzursuz, aile içinde eğreti duruyorlar. Gençlik bunalımlarını en yoğun biçimde yaşıyorlar. Kolundan tutunuz mu kolayca cepheye getirirsiniz. Biraz da ilk geldiklerinde ortamı güzelleştirdiniz mi evlerinden ayrıldıklarına sevineceklerdir.”

sözü içinde hem sosyo-ekonomik sorunları hem de etnik milliyetçi duyguları barındıran ve propagandanın en çok gençlerde etkili olmasını gerekçelendiren önemli bir ifadedir.

2.4. Bölgesel ve Uluslararası Destek

Uluslararası ilişkiler dünyasında devletler, kullanışlı aktörler olmaları gerekçesiyle terör örgütleri ile ilişki kurabilir ve rekabet halinde oldukları devletleri zayıflatmak veya güçlenmelerini engellemek için terörü bir dış politika aracı olarak kullanabilirler. PKK da Türkiye’nin bölgesel ve küresel rakipleri açısından kullanışlı ve amaçlara uygun bir terör örgütüdür. Türkiye’ye karşı

⁶⁶ Küçükşahin, “Doğu ve Güney Doğu PKK”, s. 89.

⁶⁷ Abdullah Öcalan, *Kürdistan’da Kadın ve Aile*, Weşanen Serxwebun, y.y., s. 10.

⁶⁸ A.e., s. 61.

⁶⁹ Serkan Kekevi, “PKK ve Kadından Terör(ist/izm) Devşirmek” (ed: Esmâ Özdaş), *Türkiye’de Kadın: Siyasi Sosyal ve Kültürel Alanda Değişim*, 2022, TASAV, Ankara, s. 140.

⁷⁰ Serkan Kekevi ve Gökmen Kılıçoğlu, “Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve PKK’nın Çocuk Askerleri/Militanları”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 3, 2016, s. 496.

⁷¹ Küçükşahin, “Doğu ve Güney Doğu PKK”, s. 70.

vekaleten savaşı bu örgüt, kurulduğu günden bu yana; İran, Suriye, başta Yunanistan ve Almanya olmak üzere diğer Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Rusya Federasyonu ve ABD gibi birçok devlet tarafından dolaylı veya doğrudan destek görmüştür.⁷² Destek veren ülkelerin birçoğu PKK'yı terör örgütü olarak kabul etmesine rağmen hem PKK nezdinde hem de PKK'nın Suriye kolu olan PYD ve PYD'nin silahlı kanadı YPG nezdinde bu destekleri sürdürmektedir. Örneğin ABD, Suriye'de başlayan iç savaş sonucu küresel tehdit olarak ele aldığı uluslararası terörizm/dini söylemlili oluşumlara karşı mücadele etmek ve rakip devletleri dengelemek için PYD/YPG terör örgütüyle askeri ilişki içerisinde girmiştir.⁷³ ABD gibi Rusya da DAES'e karşı mücadele etme bahanesiyle Suriye'de PYD/YPG ile iş birliği yapmış; askeri teçhizat, operasyon, eğitim ve mali gibi birçok alanda destek sağlamıştır.⁷⁴

Makalenin konusu PKK'nın aldığı uluslararası destek olmadığı için ülkeler nezdinde hangi ülke nasıl ve ne düzeyde yardım sağlıyor incelenmeyecektir. Ancak PKK'nın büyüyen gelişmesinin en önemli sebeplerinden biri aldığı bölgesel/uluslararası destek olduğu için bu konuya dikkat çekilmek istenmiştir. PKK, büyüdükçe Türkiye'nin de içinde bulunduğu Ortadoğu'nun bölgesel güvenliğini önemli ölçüde etkilemektedir. Zira Suriye'nin kuzeyinde büyük bir alan hakimiyeti sağlamıştır. Bu bağlamda örgütün bölgesel güvenliğe yönelik etkileri Suriye nezdinde bir sonraki bölümde incelenecektir.

3. PKK'nın Bölgesel Güvenliğe Yönelik Etkileri: Suriye Örneği

3.1. PKK'nın Suriye Kolu PYD/YPG'nin Bölgedeki Yapılanması

PKK terör örgütünün Suriye'deki yapılanması, PKK'nın kuruluşunu ilan etmesinden kısa bir süre sonra Suriye'ye geçip faaliyetlerini buradan yürütmeye başlamasına kadar uzanmaktadır. Zira örgüt, 1979 yılından 1998'e kadar Suriye'yi bir üs olarak kullanmış ve özellikle Suriye'nin kuzeyinde ciddi bir taban oluşturmuştur.⁷⁵ 11 Eylül sonrası değişen konjonktürün de etkisiyle PKK, 8. Kongresi'nde ismini KADEK olarak değiştirmiş ve aynı kongrede Irak, İran ve Suriye'de yeni örgütlenmelere gidilmesi yönünde karar almıştır. Bu minvalde 17 Ekim 2003'te PKK'nın Suriye kolu Demokratik Birlik Partisi-Partiya Yekîtiya Demokrat (PYD) kurulmuştur.⁷⁶ Literatürde ve dünya siyasetinde, PKK ile PYD birbirinden bağımsız iki aktör olarak değerlendirilebilmekte ve bu bağlamda PYD'nin Suriye'de vekil aktör olarak kullanılması meşrulaştı-

⁷² Orhan Saraç, "PKK Terör Örgütü: Kuruluşundan 2000'li Yıllara Temel Unsurlarında Yaşanan Değişim", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 100.

⁷³ Mehmet Seyfettin Erol ve Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2018, s. 31.

⁷⁴ Salih Yılmaz, "Rusya'nın Ortadoğu'da Kürt Kozu ve PYD Politikası", *Yeni Türkiye*, 2016, s. 780-781.

⁷⁵ T.C. İçişleri Bakanlığı, PYD/YPG, s. 10.

⁷⁶ A.e., s. 11.

rılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı her ne kadar PYD'nin, PKK'nın Suriye kolu olduğu ve bunların, birbirine bağlı iki terör örgütü olduğunu ispat etmek olmasa da bu iki aktör arasında bir organik bağ bulunduğu açıktır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017'de hazırlamış olduğu çalışmasında; KCK sözleşmesini, PKK ve PYD terör örgütlerinin tüzüklerindeki benzerlikleri, sözde üst düzey örgüt üyelerinin açıklamalarını ve yakalanan örgüt mensuplarının ifadelerini ortaya koymuş ve yapmış olduğu alıntılarla bahsi geçen organik bağı net bir şekilde ortaya koymuştur.⁷⁷

PYD, 2003'te kurulduktan sonra Suriye'deki faaliyetlerini günbegün artırmıştır. PYD'nin örgütlenmesi, ilk kurulduğu vakit Esad rejimince hoş karşılanmamış ve bu yapıya yönelik tutuklamalar gerçekleştirilmiştir. Öyle ki Salih Müslim dahil birçok yönetici Kandil'e kaçmak zorunda kalmıştır.⁷⁸ Ancak 2011'de Arap Baharı, Suriye'ye sıçradığında ortaya çıkan karışıklık Suriyeli Kürtler açısından büyük bir ilgi görmüş ve var olan otorite boşluğu PYD lehine değerlendirilmiştir.

PYD, PKK'nın silahlı ve teorik alt yapısından da yararlanarak; Afrin, Ayn el-Arab ve Haseke'de örgütsel yapısını güçlendirmeye başlamış ve silahlı militan sayısını artırarak işgal ettiği bölgelere yerleşmiştir.⁷⁹ Bu dönemde PYD'nin örgütlenmesinde Türkiye'de icra edilen çözüm/çözülme süreci de etkili olmuş; zira güvenlik güçleri, barış ortamını ve süreci bozma suçlamasıyla karşı karşıya kalmamak için operasyonları durdurmuştur.⁸⁰ PKK da bu dönemde hem gücünü artırmış hem de Suriye kolu olan PYD'nin örgütlenmesine yardımcı olmuştur.

PYD'yi büyüten en önemli itici güçlerden biri, DAES'e karşı mücadele meselesidir. ABD dahil birçok devlet, DAES ile savaşmak amacıyla, vekil aktör olarak benimsedikleri PYD'ye desteklerini göstermişlerdir. Bu bağlamda hasaten ABD bunu uluslararası platformlarda da dile getirmiştir.⁸¹ Rusya da DAES'e karşı mücadele sebebiyle PYD'ye destek vermiş ve PYD ile Suriye'de iş birliği yapmıştır. Öyle ki Esad'ın PYD'ye karşı mücadele vermemesinde Rusya'nın etkisi olduğu söylenmektedir.⁸² Türkiye Cumhuriyeti ise PYD'yi en başından bu yana kendi güvenliğine yönelik bir tehdit olarak görmüş ve PYD/YPG'yi bir terör örgütü olarak nitelendirmiştir. Ancak 2013-2015 arasında PYD ile ilişki kurmuş; örgütün lideri Salih Müslim, Ayn el-Arab olayları sırasında sık sık Türkiye'ye gelerek yardım istemiştir.⁸³

⁷⁷ A.e., s. 28-30.

⁷⁸ Can Acun ve Bünyamin Keskin, *PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG, SETA*, İstanbul 2016, s. 10.

⁷⁹ Murat Köylü, "Suriye, PYD/YPG Yapılanması ve Zeytin Dalı Harekatı", *ASSAM - UHAD*, Cilt 5, Sayı 11, 2018, s. 76.

⁸⁰ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s. 215-216.

⁸¹ Hakan Kılıç, "ABD'nin Kuzey Suriye Politikası", *Ahi Evran Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2020, s. 8.

⁸² Yılmaz, "Rusya'nın PYD Politikası", s. 780.

⁸³ İbrahim Ural, *PKK'nın Şehir Savaşı ve PYD/YPG Tarihi*, İleri Yayınları, İstanbul, 2018, s. 87.

Ayrıca Türkiye, Ayn el-Arab'ın DAEŞ'e karşı savunulması sırasında IKBY peşmergelerinin 2014'te Türkiye üzerinden Suriye'nin kuzeyine geçmelerine ve PYD'nin yanında savaşmalarına müsaade etmiştir.⁸⁴

Karaca, IKBY'nin iddia sahibi olduğu Musul topraklarının DAEŞ tarafından işgali sırasında cepheden kaçan peşmergenin, Ayn el-Arab'ı savunmak için Suriye'ye geçmesine şüpheyle yaklaşmış ve bu geçiş hadisesini ABD-Türkiye-Barzani arasındaki yapılan antlaşma gereği Kandil'in PKK'dan arındırılması ve Kandildeki PKK'lı teröristlerin peşmerge üniformasıyla Suriye'nin kuzeyine aktarılması olarak yorumlamıştır.⁸⁵

Esad'ın PYD'yi bir aktör olarak kabul edip ona karşı mücadele vermeyişi de PYD/YPG'nin gelişmesinde değerlendirilmelidir. Esad, PYD'nin kurulmasını ilk aşamada hoş karşılamasa da daha sonradan tanıyarak örgütü Şam merkezli "Demokratik Değişim İçin Ulusal Komite'ye" davet etmiştir. Arap Baharı'nın başlangıcından sonra da 1500 PYD'liyi hapisten çıkartmıştır.⁸⁶ Diğer yandan Esad, Suriye'nin kuzeyindeki Kürt nüfusun yaşadığı bölgelerden de çatışmasız çekilmiştir.⁸⁷

Esad'ın çekildiği bölgelerdeki enerji yatakları PYD'nin eline geçmiş ve PYD bundan ciddi bir gelir elde etmiştir. Suriye İnsan Hakları Ağı'nın (SNHR), 19 Eylül 2019'da yayımladığı raporda Suriye'nin petrol ve doğalgaz üretiminin %80'ini YPG'ye bağlı olan Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) kontrol ettiği söylenmiştir.⁸⁸ İşyar, Esad'ın devrilmeyişinin PYD'yi büyüten ve onu bölgede aktörleştiren itici bir güç olduğunu düşünmektedir.⁸⁹ Bu minvalde PKK/PYD/YPG, aldığı uluslararası ve bölgesel destek ve Esad'ın çekilme politikaları neticesinde, 1.3.3. bölümdeki Şekil-1'de ve 3.2. bölümdeki Şekil-3'te görüleceği üzere bölgede büyük bir alan hakimiyeti sağlamış ve Suriye'nin kuzeyinde bir fiili otonomi haline gelmiştir.

3.2. PYD'nin Suriye Ulus-Devletine ve Toprak Bütünlüğüne Yönelik Olası Etkileri

Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde Suriye toprakları parçalanmış ve Suriye ulus-devleti birden fazla aktörün denetimi altına girmiştir. 23 Mayıs 2022 tarihli Suriye genel durum haritası Şekil-3'te görülmektedir.

⁸⁴ "Peşmerge Türkiye'den Kobani'ye geçti", BBC News, 2014, (Çevrimiçi), https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141031_kobani_pesmerge, 29 Mayıs 2022.

⁸⁵ Karaca, *Kürtçü Şiddet Sarmalı ve PKK*, s.194-195.

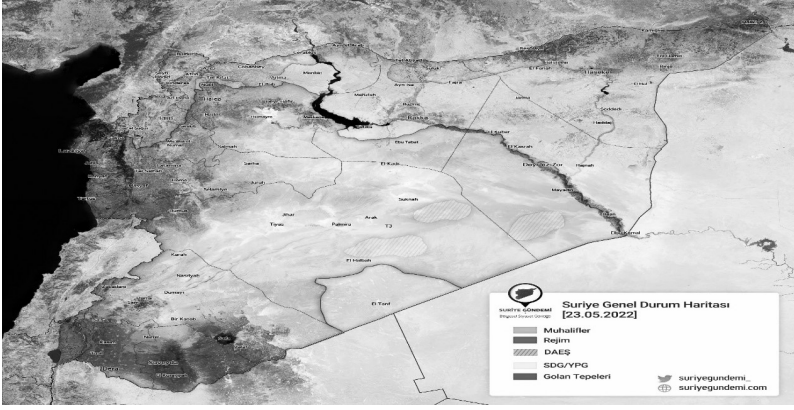
⁸⁶ Ömer Göksel İşyar, "Suriye İç Savaş'ında PYD'nin Aktörleşmesinin Başlıca Nedenleri", *Bilge Strateji*, Cilt 9, Sayı 16, 2017, s. 41.

⁸⁷ "Suriye'de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası", BBC News, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56377932>, 30 Mayıs 2022.

⁸⁸ "Suriye'nin ne kadar petrolü var? Kim kontrol ediyor?" Euronews, 2019, (Çevrimiçi), <https://tr.euronews.com/2019/11/07/suriye-ne-kadar-petrolu-var-kim-kontrol-ediyor-trump-bagdad-ildi-petrol-sahalari-guvenlik>, 30 Mayıs 2022.

⁸⁹ İşyar, "PYD'nin Aktörleşmesi", s. 40.

Şekil – 3: 23 Mayıs 2022 / Suriye Genel Durum Haritası

(Suriye Gündemi Bölgesel Siyaset Günlüğü, 2022, <https://www.suriyegundemi.com/suriye-genel-durum-haritasi-23-05-2022-1>, 30 Mayıs 2022)

Suriye toprak bütünlüğünün bu parçalanmış durumu; Suriye'nin geleceğine yönelik en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Amerikan İlerleme Merkezi adlı kuruluşun uzmanı Max Hoffman, Suriye'deki bölünmüşlüğün öngörülebilir gelecekte de devam edeceğini ve orta vadede ülkenin Beşar Esad'ın idaresi altında yeniden birleşmeyeceğini düşünmektedir.⁹⁰

DAEŞ'in büyük oranda etkisizleştirilmesine rağmen ABD'nin PYD/YPG'ye yönelik desteği ve silahlı eğitim seferberliği sürmektedir. PYD/YPG, ABD'nin yardımıyla kontrolü altına aldığı her bölgenin alt yapısını ABD öncülüğünde tesis etmekte, askeri üsler ve yerel meclislerini kurma yoluyla varlığını sağlamlaştırmaktadır.⁹¹ ABD'nin YPG ile yoğun ve kapsamlı iş birliği, DAEŞ'in etkisizleştirilmesi dışında Türkiye, İran ve Esad rejimine karşı bir baskı aracı olarak da kullanılmaktadır. ABD, artan savaş maliyetlerini vekil aktörü niteliğindeki PYD/YPG üzerinden azaltmaya çalışmaktadır.⁹² Bu bağlamda Suriye'nin Esad yönetiminde veya rejim değişse de Suriyeliler nezdinde yeniden bir toprak bütünlüğü sağlama ve savaş öncesi duruma gelmesi oldukça zordur. Özellikle Batılı ülkelerin desteğini alan ve birçok ülkenin düzenli ordusundan daha güçlü olan PYD/YPG, işgal ettiği alanlardan kendiliğinden çekilmeyecek ve kurmuş olduğu fiili otonomiden vazgeçmeyecektir. PYD'nin internet sitesinde açıkça demokratik özerklik ve sözde Kürdistan'ın her yerinde kurtuluş mücadelesine destek teşvik edilmekte ve Kürt halkının demokratik konfederalizm yoluyla birleştirilmesi konusundaki düşünceler ilan edilmekte-

⁹⁰ "Suriye'yi Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?" Voice of America, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.amerikaninsesi.com/a/suriyeyi-nasil-bir-gelecek-bekliyor/5925812.html>, 30 Mayıs 2022

⁹¹ İbrahim Kerman ve Ertan Efeğil, "Terör Örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi" *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2017, s. 183.

⁹² Erol ve Çelik, "Vekil Aktör YPG", s. 34.

dir.⁹³ PYD/YPG'nin Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetim talebi, Esad rejimi tarafından kabul edilmese de Esad'ın mevcut durumu değiştirebilme kudreti bulunmamaktadır.⁹⁴ Türkiye PYD'nin Suriye'deki varlığına, hem askeri hem de diplomatik olarak direnmektedir.

PYD, işgal ettiği bölgelerde yalnızca yönetime talip olmamakta; işgal ettiği bölgelerin demografik yapısını da değiştirmeye çalışmaktadır. 2012-2018 arası dönemde işgal ettiği bölgelerde Arap, Süryani, Türkmen ve PYD'yi desteklemeyen Kürtlere yönelik gerçekleştirdiği göç politikasında yaklaşık 2 milyon kişiyi yerinden etmiştir.⁹⁵ Bu arada Suriye Kürtleri de kendi aralarında otonomiden bağımsız devlete ve hatta Irak Kürtleriyle birleşme gibi birden farklı senaryolar üzerinde konuşmaktadırlar. PYD, sağlamış olduğu fiili otonomiye resmiyete kavuşturmaya çalışmakta, diğer yandan Barzani'ye yakın düşünen Suriyeli Kürtler ise Irak tarzı bir federasyon önerisini ön planda tutmaktadırlar.⁹⁶ Türkiye ise sınır güvenliği açısından böyle bir girişime asla müsaade etmeyeceğini Cumhurbaşkanı düzeyinden defalarca açıklamış; Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurulmasına izin verilmeyeceğini söylemiştir.⁹⁷

PYD/YPG'nin özerklik talepleri ve bir Kürt devleti kurma gayesine karşılık, Türkiye Cumhuriyeti, tüm hassasiyetiyle mücadele vermekte ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik politikasını sürdürmektedir. Bu mücadelesini hem gerçekleştirdiği askeri operasyonlar hem de diplomatik müzakerelerle göstermektedir. Bu minvalde rejimin en büyük iki destekçisi konumundaki İran ve Rusya ile görüşmeler yapılmış ve Suriye'nin toprak bütünlüğü ve Suriye'nin geleceğine yönelik kararın Suriyelilere ait olduğu meselesinde anlayış birliğine varılmıştır.⁹⁸ Rusya, her ne kadar PYD/YPG'ye destek vermiş ülkeler arasında anılıyorsa da Mayıs 2022'de Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov'un açıklaması manidar olmuştur. Lavrov, ABD askerlerinin Fırat'ın doğu kısmını işgal ettiğini, orada sözde devlet kurma gayesinde olduğunu ve bölünmeyi desteklediğini söylemiştir. Türkiye'nin mevcut duruma kayıtsız kalamayacağını ve sorunların Suriye'nin bağımsızlık ve toprak bütünlüğüne saygı içinde çözülmesi gerektiğini aktaran Lavrov, Rusya'nın Suriye topraklarının ta-

⁹³ Yakup Şahin and İbrahim Erdem, "PYD-YPG: The PKK in Syria", *Journal of Security Studies*, Vol 19, Issue 1, 2017, p. 30.

⁹⁴ Ömer Özkizilcik, "Suriye'nin Toprak Bütünlüğü Nasıl Sağlanabilir?", 2019, (Çevrimiçi), <https://kriterdergi.com/dis-politika/suriyenin-toprak-butunlugu-nasil-saglanabilir>, 30 Mayıs 2022.

⁹⁵ "Terör örgütü PYD/PKK Suriye'de hak ihlallerini sürdürüyor", Anadolu Ajansı, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/teror-orgutu-pyd-pkk-suriyede-hak-ihlallerini-surduruyor/1047286>, 30 Mayıs 2022.

⁹⁶ Abdullah Kıran, "Arap Baharı, Suriye ve Demokratik Dönüşüm Beklentileri", *Muş Alparslan Türkes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 2014, s. 108.

⁹⁷ "Erdoğan: Kuzey Suriye'de devlet kurulmasına asla izin vermeyeceğiz", Sputnik, 2016, (Çevrimiçi), <https://tr.sputniknews.com/20161224/erdogan-milli-seferberlik-deik-aciklama-1026477478.html>, 30 Mayıs 2022.

⁹⁸ "Suriye'nin toprak bütünlüğü, çatışmaların önlenmesi ve ülkenin yeniden inşası konusunda anlayış birliği içindeyiz", Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/92176/-suriye-nin-toprak-butunlugu-catismalarin-onlenmesi-ve-ulkenin-yeniden-insasi-konusunda-anlayis-birligi-icindegiz->, 30 Mayıs 2022.

mamını geri alma çabalarına destek olacağını da vurgulamıştır.⁹⁹ Ancak 2 Haziran 2022 tarihinde Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Maria Zaharova, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki PYD/YPG yapılanmasına müdahale etme planlarına karşılık olarak; böyle bir müdahalenin yanlış olacağını, planlanan operasyonun Suriye'nin egemenlik haklarını ihlal edeceğini söylemiştir.¹⁰⁰ Rusya'nın Suriye'nin toprak bütünlüğüne destek ifadelerinin yanı sıra Türkiye'nin PYD/YPG'ye yönelik olası müdahalesine de karşı çıkması önemli bir sorunsaldır. Zira Türkiye, PYD/YPG'ye yönelik askeri operasyon düzenlerken, salt kendi sınır güvenliğini sağlama amacıyla değil; aynı zamanda Suriye'nin toprak bütünlüğünü koruma ve gelecekte kurulması planlanan olası bir Kürt devletinin yapılanmasını dağıtmak için mücadele vermektedir.

Türkiye'nin PYD/YPG terör örgütüne düzenlediği askeri operasyonlar ve Rusya'nın Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik destek açıklamaları, İran'ın PYD/PKK'ya çıkarları doğrultusunda desteği olsa da olası bir sözde bağımsız Kürdistan'ı engelleme girişimleri ve Esad'ın toprak bütünlüğünü sağlama çabaları, uzun vadede Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurma çabalarını ne kadar engelleyebilir bu tahmini zor bir sorudur. Zira bahsedildiği gibi PYD işgal ettiği bölgelerin demografisi ile oynamakta ve kendi lehine bölgenin etnik yapısını değiştirmektedir. Uluslararası İzleme Örgütü, 2014'te oluşturduğu bir raporda; PYD kontrolündeki bölgelerde yaşanan insan haklarını ihlallerini, gözaltı uygulamalarındaki suiistimalleri, faili meçhul kaybolmaları ve insanlığa karşı işlenen suçları belgelemiştir.¹⁰¹ Ancak yine de PYD'nin Suriye'nin kuzeyinde oluşturduğu yönetim sistemi, uluslararası arenada tanınırlığa sahiptir. Örneğin Salih Müslim, PYD'nin eş başkanı olarak birçok ülke tarafından kabul edilirken; 2 YPG'li 2015'teki Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande tarafından Elysee Sarayı'na davet edilmiştir.¹⁰² Diğer yandan ABD nezdindeki Batılı devletler haricinde bölgesel bir güç olan İsrail de bağımsız bir Kürt devleti oluşumuna sıcak bakmaktadır. Zira İsrail, bölgesel izolasyonunu hafifletmek amacıyla bölgedeki Arap olmayan unsurlarla bağlantı kurmakta ve konjonktürü kendi lehine çevirmeye çalışmaktadır.¹⁰³ Bu çerçevede fiili bir otonomi haline dönüşen PYD/YPG'nin uzun vadede Suriye'nin kuzeyinde resmi düzeyde bir otonomi haline gelme ihtimali yüksektir. Bu ihtimal, Suriye'nin toprak bütünlüğüne ve dolayısıyla Türkiye'ye yönelik en büyük tehlikeyi oluşturmaktadır.

⁹⁹ Zeynep Hilal Karyagdi Duran, "Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Türkiye'nin Suriye'de olanlara kayıtsız kalamayacağını söyledi", Anadolu Ajansı, 2022, (Çevrimiçi), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-disisleri-bakani-lavrov-turkiyenin-suriyede-olanlara-kayitsiz-kalamayacagini-soyledi/2599519>, 30 Mayıs 2022.

¹⁰⁰ "Rusya: Türkiye'nin Suriye'ye yönelik bir askeri operasyondan kaçınacağını umuyoruz", Euronews, 2022, (Çevrimiçi), <https://tr.euronews.com/amp/2022/06/02/rusya-turkiye-nin-suriye-ye-yonelik-bir-askeri-operasyondan-kac-nacag-n-umuyoruz>, 03.06.2022

¹⁰¹ "Under Kurdish Rule Abuses in PYD-run Enclaves of Syria", Human Rights Watch, 2014, (Online) <https://www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria>, 31 May 2022.

¹⁰² Özlem Kayhan Pusane, "How to Profil PYD/YPG as an Actor in the Syrian Civil War: Policy Implications for the Region and Beyond", *Violent non-state actors the Syrian civil war*, 2018, s.77

¹⁰³ A.e., s. 83.

Olası bir otonomi, bölgesel güvenliği derinden etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Zira sözde Kürdistan olarak isimlendirilen bölge; Öcalan'a göre dört parçalı yapıdan oluşmaktadır.¹⁰⁴ KCK sözleşmesine göre, bahsi geçen Demokratik Konfederalizm, dört parçaya bölünmüş ve dünyanın her tarafına yayılmış Kürtlerin demokratik birliğinin ifadesidir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye, Irak, Suriye ve İran nezdinde örgütlenmeler yürütülerek bölücülük körüklenmektedir.¹⁰⁵ 4 Ekim 1992'de fiili olarak ilan edilen "Kürdistan Federe Kürt Devleti"¹⁰⁶; ABD'nin 2003 Irak işgali sonrasında kabul edilen; 2004 Geçiş Dönemi İdare Yasası ve 2005 Irak Anayasası neticesinde resmiyete kavuşmuştur.¹⁰⁷ Irak'taki özerk yönetim, legal bir yapılanma ve PKK'dan bağımsız bir yönetim olsa da özerk yönetimin kurulmasıyla ortaya çıkan otorite boşluğunda PKK, alan hakimiyeti geniş kamplar elde etmiştir. Ayrıca, bölgesel yönetimin PKK ile mücadele edebilecek gücü de bulunmamaktadır. Kürtlerin Irak'taki özerkliğinden sonra Suriye'de sağlanan fiili otonominin de uzun vadede ilan edilebilecek olası resmiyeti göz önünde bulundurulmalıdır. Bu netice gerçekleşirse Suriyeli Kürtler, Demokratik Konfederalizm'in 2. sacayağını tamamlamış olacak ve bölgesel açıdan güvensizlik, Domino Teorisi¹⁰⁸ ekseninde derinleşme potansiyelini artıracaktır. Hülasa PKK'nın Türkiye, Suriye, Irak ve İran'ı kapsayan bölgede terör eylemleri gerçekleştirerek bağımsızlaşma ve sözde Kürdistan kurma mefkuresi göz önünde bulundurulmalı ve güvenlik stratejileri bu çerçevede belirlenmelidir.

Sonuç ve Öneriler

PKK terör örgütü, 1973'teki Ankara Çubuk Barajı toplantısı ile kuruluş faaliyetlerine başlamış ve 28 Kasım 1978'de Diyarbakır'ın Lice İlçesi'nin Fis (Ziyaret) Köyü'nde ilk kongresini gerçekleştirerek kuruluşunu tamamlamıştır. Bu dönemde Apocular olarak isimlendirilen küçük bir çete grubu niteliğindeki Öcalan ve arkadaşları; sosyal ve ekonomik sebepler, toplumsal kimlik desteği, propaganda etkisi ve bölgesel/uluslararası destek sebepleri çerçevesinde ciddi anlamda büyümüştür ve dönüşüm geçirmiştir. Neticede bugün PKK, Suriye'nin kuzeyinde sağladığı büyük alan hakimiyetiyle fiili bir otonomi haline gelmiş ve uluslararası konjonktürde muhatap alınan devlet-dışı aktör hüviyetini elde etmiştir.

PKK'nın gösterdiği büyüme performansı, bölgesel güvenliği olumsuz yönde etkilemekte ve 1648'den beri dünyada uygulanan ulus-devlet modeline zarar

¹⁰⁴ Öcalan, *Kürdistan'ın Devrim Yolu*, s. 130.

¹⁰⁵ "İddianame", Diyarbakır, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosu, 2019, s. 6-7.

¹⁰⁶ Serkan Kekevi, "Devlet ve Egemenlik Açısından İki Körfez Savaşı Arasında Kuzey Iraktaki Gelişmelerin Analizi", Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 218.

¹⁰⁷ A.e., s. 238.

¹⁰⁸ Bir ülkenin siyasi kurumlarındaki değişiklikler, komşu ülkelere yayılır ve bu ülkelerin siyasi kurumlarını benzer şekilde etkiler. Örneğin; George W. Bush'a göre, "Orta Doğu'nun kalbinde özgür bir Irak'ın kurulması, küresel demokratik devrimde bir dönüm noktası olacaktır. Detaylı bilgi için bkz: Peter T. Leeson and Andrea M. Dean, "The Democratic Domino Theory: An Empirical Investigation", *American Journal of Political Science*, Vol 53, No 3, 2009, s. 533-551.

vermektedir. Zira PKK, bölücülüğü körüklemekte ve Türkiye, Irak, Suriye ve İran topraklarından bölünerek sözde Kürdistan olarak isimlendirdiği bölgede bir Kürt devleti kurma mefkuresi taşımaktadır. Resmi anlamda 2005 anayasası ile tanınan Irak Kürt Federe Devleti'nden sonra 2011 Suriye İç Savaşı akabinde ortaya çıkan Suriye'nin kuzeyindeki fiili otonomi de Domino Teorisi ekseninde aynı yapısal değişimin Suriye'de de gerçekleşme ihtimalini gözler önüne sermektedir. Zira PKK/PYD, fiili olarak sağlanan özerklikten kendi arzu ve isteğiyle vazgeçmeyecek; işgal ettiği topraklardan çekilmeyecektir. Diğer yandan DAESH ile mücadele bahanesiyle PKK/PYD'ye sağlanan uluslararası destek, herkes tarafından bilinmekte ve görülmektedir. Özellikle ABD ve İsrail, Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurma fikrine oldukça sıcak bakmakta ve politikalarını bu yönde icra etmektedirler. Bu minvalde hassaten Suriye, Irak, Türkiye ve İran'ın da içinde bulunduğu bölgesel güvenlik tehlikeye düşmüştür.

Bölgesel güvenliğe yönelik olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması ve Suriye'nin toprak bütünlüğünün yeniden sağlanması için, Türkiye Cumhuriyeti ve Suriye'nin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Sıfır düzeyinde bulunan diplomatik ilişkiler yeniden kurulmalı, reel-politik doğrultusunda birlikte hareket edilmelidir. Zira Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik en somut faaliyetleri, tüm terör örgütlerine karşı yürüttüğü askeri operasyonlar neticesinde Türkiye gerçekleştirmektedir. Türkiye bu operasyonları, revizyonist bir gaye ile yapmamakta hem sınır güvenliğini sağlama hem de Suriye'nin Suriyelilere ait olduğu düşüncesiyle icra etmektedir. Bu bağlamda Türkiye ve Suriye ikili ilişkilerini tekrar başlatarak Suriye'nin kuzeyinde oluşan fiili otonomiye ortadan kaldırma çabalarını birlikte yürütmeli ve resmi rakamlara göre Türkiye'de bulunan 3,7 milyon Suriyelinin Suriye topraklarına geri dönmeleri hususunda iş birliği yapmalıdırlar. Bu her iki devletin de reel-politikleri doğrultusunda uygun bir adım olacaktır; çünkü bu sayede Türkiye'nin sınır güvenliği sağlanmış olacak, Türkiye'de göçmen meselesi çözümlenmiş olacak, PKK'nın Suriye'nin kuzeyinde yürüttüğü demografik yapıyı değiştirme çabaları engellenecek ve Suriye'nin toprak bütünlüğü konusunda daha güçlü adımlar atılacaktır.

Diğer yandan İran'ın da PKK'ya yönelik desteğini ortadan kaldırması, militanlarının topraklarında barınmasına izin vermemesi ve PKK'yı rakiplerine karşı kullanışlı aktör olarak görmemesi gerekmektedir. Zira bölgesel güvenlik açısından PKK'dan etkilenmesi muhtemel devletlerden biri de İran'dır. Rusya ise Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik destek açıklamaları yaparken, Türkiye'nin PKK/PYD'ye yönelik askeri operasyonlarını Suriye'nin egemenlik ihlali gerekçesiyle kınamaktadır. Ancak Suriye, kendi topraklarını koruyabilecek ve egemenliğini tesis edebilecek güçten oldukça uzaktır. Bu minvalde PKK/PYD'ye yönelik mücadelede, Türkiye'nin operasyonlarının kınanmasından ziyade Türkiye ile birlikte hareket edilmeli ve bölgesel iş birliği sağlanarak Suriye'nin toprak bütünlüğü yeniden tesis edilmelidir.

Kaynakça

- “1990’larda Kürt siyasi hareketi”, Alzazeera Turk, 2013, (Çevrimiçi), <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/1990larda-kurt-siyasi-hareketi>, 20 Mayıs 2022
- “Doğum İstatistikleri”, Türkiye İstatistik Kurumu, 2021, (Çevrimiçi), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2020-37229>, 22.05.2022
- “Erdoğan: Kuzey Suriye’de devlet kurulmasına asla izin vermeyeceğiz”, Sputnik, 2016, (Çevrimiçi), <https://tr.sputniknews.com/20161224/erdogan-milli-seferberlik-deik-aciklama-1026477478.html>, 30 Mayıs 2022.
- “İddianame”, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosu, Diyarbakır, 2019.
- “Peşmerge Türkiye’den Kobani’ye geçti”, BBC News, 2014, (Çevrimiçi), https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141031_kobani_pesmerge, 29 Mayıs 2022.
- “PKK’nın Kurucu Kadrosu – İlk Militan, İlk Yoldaş, İlk Şehit”, THKPC/MLLSPB, 2018, (Çevrimiçi), <https://revo-front.com/amp/2018/11/pkknin-kurucu-kadrosu-ilk-militan-ilk-yoldas-ilk-sehit/>, 8 Mayıs 2022
- “Rusya: Türkiye’nin Suriye’ye yönelik bir askeri operasyondan kaçınacağını umuyoruz”, Euronews, 2022, (Çevrimiçi), <https://tr.euronews.com/amp/2022/06/02/rusya-turkiye-nin-suriye-ye-yonelik-bir-askeri-operasyondan-kac-nacag-n-umuyoruz>, 03.06.2022.
- “Suriye Genel Durum Haritası”, Suriye Gündemi Bölgesel Siyaset Günlüğü, 2022, (Çevrimiçi), <https://www.suriyegundemi.com/suriye-genel-durum-haritasi-23-05-2022-1>, 30 Mayıs 2022.
- “Suriye’de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası”, BBC News, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56377932>, 30 Mayıs 2022.
- “Suriye’nin ne kadar petrolü var? Kim kontrol ediyor?”, Euronews, 2019, (Çevrimiçi), <https://tr.euronews.com/2019/11/07/suriye-ne-kadar-petrolu-var-kim-kontrol-ediyor-trump-bagdad-oldu-petrol-sahalari-guvenlik>, 30 Mayıs 2022.
- “Suriye’nin toprak bütünlüğü, çatışmaların önlenmesi ve ülkenin yeniden inşası konusunda anlayış birliği içindeyiz”, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/92176/-suriye-nin-toprak-butunlugu-catismalarin-onlenmesi-ve-ulkenin-yeniden-insasi-konusunda-anlayis-birligi-icindegiz->, 30 Mayıs 2022
- “Suriye’yi Nasıl Bir Gelecek Bekliyor?”, Voice of America, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.amerikaninsesi.com/a/suriyeyi-nasil-bir-gelecek-bekliyor/5925812.html>, 30 Mayıs 2022.
- “Terör örgütü PYD/PKK Suriye’de hak ihlallerini sürdürüyor”, Anadolu Ajansı, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/teror-orgutu-pyd-pkk-suriyede-hak-ihlallerini-surduruyor/1047286>, 30 Mayıs 2022.
- “Under Kurdish Rule Abuses in PYD-run Enclaves of Syria”, Human Rights Watch, 2014, (Çevrimiçi), <https://www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria>, 31 Mayıs 2022
- “YPG’li teröristlerin başını çektiği DGS’de militan sayısı 70 bini buldu” Yeniçağ, 2018, (Çevrimiçi), <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-216624h.htm>, 25 Mayıs 2022
- “Yurt İçindeki Terörist Sayısı 197’ye Düştü.”, T.C. İçişleri Bakanlığı, 2021, (Çevrimiçi), <https://www.icisleri.gov.tr/yurt-icindeki-terorist-sayisi-197ye-dustu>, 21 Mayıs 2022
- ACUN, Can, KESKİN, Bünyamin: PKK’nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG, SETA, İstanbul, 2016.
- AKKAYA, Ahmet Hamdi: “Kürt Hareketi’nin Örgütlenme Süreci Olarak 1970’ler”, Toplum ve Bilim, Sayı 127, 2013, ss. 88-120.

- ALAGÜNEY, Ahmet Haşim: “PKK Terör Örgütünün Dağ Kadrosuna Katılımı Etkileyen Faktörler”, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- ALGAN, Özgür: “PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci”, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- ALPTEKİN, Hüseyin: *Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri IRA, ETA, Tamil Kaplanları ve PKK, SETA*, İstanbul, 2020.
- ALUÇLU, Mehmet Bedri: “PKK’nın Söylem Serüveninde Önderlik”, *Akademik Hassasiyetler*, Cilt 7, Sayı 14, 2020, ss.321-339.
- BAL, İhsan. “Türkiye’de Terörle Mücadele: PKK Örneği”, (ed: İhsan Bal ve Süleyman Özeren), *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara, 2014.
- ConflictTR, https://umap.openstreetmap.fr/tr/map/conflicttrcom_510972#6/34.678/44.077,25.05.2022
- ÇELİK, Metin: “Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK’nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası”, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, Cilt 21, No 2, 2019, ss. 111-133.
- DURAN, Zeynep Hilal Karyağdı: “Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Türkiye’nin Suriye’de olanlara kayıtsız kalamayacağını söyledi”, *Anadolu Ajansı* 2022, (Çevrimiçi) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-disisleri-bakani-lavrov-turkiyenin-suriyede-olanlara-kayitsiz-kalamayacagini-soyledi/2599519>, 30 Mayıs 2022.
- EKİZER, Mehmet: “Terör Örgütlerinin Propaganda ve Yandaş Kazanma Faaliyetlerinde Sosyal Medyanın Rolü: PKK Terör Örgütünün İncelenmesi”, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- ERGÜL, Erhan: “Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Terör Örgütü: Etnik Terörün Fikri Yapısı, Anatomisi ve Şiddetin Stratejileri”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- EROL, Mehmet Seyfettin, ÇELİK, Kadir Ertaç: “ABD’nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği”, *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2018, ss.14-45.
- GÜÇLÜER, Durmuş Eray: “PKK’nın 1978-2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.
- HOFFER, Eric: *Kesin İnançlılar Kitle Hareketlerinin Anatomisi*, Tur Yayınları, İstanbul, 1980.
- İŞYAR, Ömer Gökse: “Suriye İç Savaşında PYD’nin Aktörleşmesinin Başlıca Nedenleri”, *Bilge Strateji*, Cilt 9, Sayı 16, 2017, ss.33-67.
- KARACA, Bilal: *Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet’in ve PKK’nın Stratejik Dönüşümü*, Orion Kitabevi, Ankara, 2016.
- KARAKUŞ, Melis: “Gelenekselden Dijitale Propaganda ve Araçlarının Dönüşümü” *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, 2021, ss. 462-491.
- KEKEVİ, Serkan, KILIÇOĞLU, Gökmen: “Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve PKK’nın Çocuk Askerleri/Militanları”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 3, 2016, ss.483-510.
- KEKEVİ, Serkan: “Devlet ve Egemenlik Açısından İki Körfez Savaşı Arasında Kuzey Irak’taki Gelişmelerin Analizi”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010.
- KEKEVİ, Serkan: “PKK ve Kadından Terör(ist/izm) Devşirmek” (ed: Esmâ Özdaşlı), *Türkiye’de Kadın: Siyasi Sosyal ve Kültürel Alanda Değişim*, TASAV, Ankara, 2022.
- KERMAN, İbrahim, EFEGİL, Ertan: “Terör Örgütü PKK/PYD’nin Suriye’de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi” *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2017, ss.162-198.

- KILIÇ, Hakan: “ABD’nin Kuzey Suriye Politikası”, *Ahi Evran Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2020, ss.1-9.
- KIRAN, Abdullah: “Arap Baharı, Suriye ve Demokratik Dönüşüm Beklentileri”, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 2014, ss.97-115
- KÖYLÜ, Murat: “Suriye, PYD/YPG Yapılanması ve Zeytin Dalı Harekatı”, *ASSAM – UHAD*, Cilt 5, Sayı 11, 2018, ss.70-86.
- KÜÇÜKŞAHİN, Ahmet: “Doğu ve Güneydoğu Anadolu’yu PKK Terörüne Hazırlayan Nedenler”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2005, ss.63-94
- LEESON, T. Peter, DEAN, M. Andrea: “The Democratic Domino Theory: An Empirical Investigation”, *American Journal of Political Science*, Vol 53, No 3, 2009, pp. 533-551
- MARCUS, Alıza: *Kan ve İnanç PKK ve Kürt Hareketi*, İstanbul, İletişim, İstanbul, 2009.
- MARGHELLA, Carlos: *Şehir Gerillasının El Kitabı*, Eriş Yayınları, 2003.
- MUMCU, Uğur: *Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925*, Uğur Mumcu Vakfı Yayınları, Ankara, 1999.
- ÖCALAN, Abdullah: *Bir Halkı Savunmak*, HPG-BİM, Bursa, 2004.
- ÖCALAN, Abdullah: *Dönüşüm Süreci Üzerine Perspektifler-Politik Rapor*, Weşanen Serxwebun, 2000.
- ÖCALAN, Abdullah: *Kürdistan’da Kadın ve Aile*, Weşanen Serxwebun, y.y.
- ÖCALAN, Abdullah: *Kürdistan’ın Devrim Yolu (Manifesto)*, Weşanen Serxwebun, Köln, 1993.
- ÖZCAN, Nihat Ali: *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, ASAM, Ankara, 1999.
- ÖZGÜR, Berkan, BAYKAL, Zana, BALCI, Ali: “Kuzey Irak-Türkiye İlişkileri: PKK, Güvenlik ve İşbirliği”, *Ortadoğu Araştırmaları Merkezi*, Rapor No: 2014/1., 2014.
- ÖZKİZİLCİK, Ömer: “Suriye’nin Toprak Bütünlüğü Nasıl Sağlanabilir?”, 2019, (Çevrimiçi), <https://kriterdergi.com/dis-politika/suriyenin-toprak-butunlugu-nasil-saglanabilir>, 30 Mayıs 2022
- PKK (Kürdistan İşçi Partisi): *Kuruluş Bildirgesi*, Weşanen Sexwebun, 1984.
- PUSANE, Özlem Kayhan: “How to Profil PYD/YPG as an Actor in the Syrian Civil War: Policy Implications for the Region and Beyond”, *Violent Non-State Actors and the Syrian Civil War: The ISIS and YPG Cases*, 2018, ss. 73-90.
- SÜMERCAN, Mustafa Murat: *Uluslararası Terörizm ve PKK Terör Örgütü*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- ŞAHİN, Yakup, ERDEN, İbrahim: “PYD-YPG: The PKK in Syria”, *Journal of Security Studies*, Vol 19, Issue 1, 2017, pp. 21-45.
- ŞİMŞEK, Türker, ÖZKAYA, Yavuz: “Türkiye’de Terörizm ve Temel Makroekonomik Göstergeler Arasındaki İlişki” *Gaziantep University Journal of Social Science*, Cilt 17, Sayı 1, 2017, ss.267-290.
- T.C. İçişleri Bakanlığı: *PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG (2017).*, Ankara, 2017.
- Türkiye Barolar Birliği: *Türkiye ve Terörizm Rapor*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006.
- URAL, İbrahim: *PKK’nın Şehir Savaşı ve PYD/YPG Tarihi*, İleri Yayınları, İstanbul, 2018.
- YEMENİCİ, Devrim Aysun: “Terör ve Devletleşme Amacı: PKK Üzerinden Bir İnceleme”, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- YEŞİLTAŞ, Murat, ÖZDEMİR, Mehmet Durdu, KORU, Sibel: “Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi: PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)”, *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 2022, ss.202-253.
- YILMAZ, Salih: “Rusya’nın Ortadoğu’da Kürt Kozu ve PYD Politikası”, *Yeni Türkiye*, 2016, ss. 773-788.

Extended Abstract

The Effects of the Change and Transformation of the PKK Terrorist Organization on Regional Security: The Case of Syria

The PKK was founded by Abdullah Öcalan and his friends in 1978 as a Kurdish terrorist organization that adopted the Marxist-Leninist ideology of the Eastern Bloc in the bipolar system during the Cold War. Adopting violence as its main tool, the organization aims to establish a so-called independent Kurdistan by leaving Türkiye, Iraq, Iran and Syria in the long run.

Since the day it was founded, the PKK has attracted the attention of states/actors that are rivals of Türkiye and has been used as a useful actor, especially as a foreign policy tool against Türkiye. On the other hand, the PKK acted in accordance with the cyclical changes and succeeded in providing the necessary foreign support especially during the periods when Türkiye was marginalized in the international community. In this context, the PKK has transformed from a small gang group into a non-state actor capable of dominating a large area, with its regional and international support, social and economic reasons, social identity support and effective propaganda techniques.

The PKK, which shifted its structure to Syria and used Syria as a base right after it was founded in Türkiye in 1978, while conducting its so-called freedom struggle against Türkiye, at the same time created the necessary base for the future in northern Syria. In 2003, in parallel with the cyclical changes, the Democratic Union Party-Partiya Yekîtiya Demokrat (PYD), the Syrian branch of the PKK, was established and activities continued under this name in Syria. The organization, which gradually increased its power by evaluating the authority vacuum in the north of Iraq after the 2003 Iraq War, was able to spend its energy on the organization of the PYD during the “solution process trial” that started in Türkiye, and it expanded its influence as a result of the Syrian civil war that started in 2011.

Today, the PYD is recognized by many regional and global actors as a non-state actor that was formed by Syrian Kurds and is fighting its own freedom struggle in the current Syrian civil war environment and fighting against the Islamic State of Iraq and the Levant (ISIS/DAESH) terrorist organization. The United States and the West, which see the PYD and the People’s Defense Units-Yekîneyên Parastina Gel (YPG), the armed wing of the PYD, as a separate group from the PKK and openly support the PKK/PYD in northern Syria under the pretext of fighting against DAESH and provide humanitarian, financial, logistical, military and political support to the organization. In addition, the oil fields in northern Syria are controlled and operated by the PKK/PYD.

After the civil war that started in Syria in 2011, the PYD also took advantage of the PKK’s armed and theoretical infrastructure; It started to strengthen its organizational structure in Afrin, Ayn al-Arab and Hasakah and increased the number of armed militants and settled in the occupied areas. So much so that today, along with it dominates a significant part of Syrian territory, it has

become a de facto reality in the future of Syria with the number of armed militants exceeding 70,000 according to 2018 data. In addition, the PKK/PYD not only aspires to rule in the regions it occupies, but also changes the demographic structure of the regions it is in. For example, more than 2 million people were displaced in the immigration policy against Arabs, Assyrians, Turkmen and Kurds who did not support the PYD between 2012 and 2018. In a report prepared by International Watch in 2014; It has documented human rights violations, abuses in detention, unsolved disappearances and crimes against humanity in PYD-controlled areas. However, despite all this, the West's view of the PKK/PYD has not changed, and its position in Syria has not been brought into question. In this respect, the current situation carries the risk of actual situations in favor of the PKK/PYD against the territorial integrity and nation-state of Syria.

While Türkiye is conducting military operations against the PYD/YPG it is not just for the purpose of providing its own border security; At the same time, it struggles to protect the territorial integrity of Syria and to dismantle the possible future establishment of a Kurdish state. Because a possible autonomy has the potential to deeply affect regional security. The region called so-called Kurdistan; according to Öcalan, it consists of a four-part structure. For this purpose, separatism is fueled by organizing organizations in Türkiye, Iraq, Syria and Iran. Therefore, the possible formality of the de facto autonomy provided in Syria after the autonomy of the Kurds in Iraq, which can be declared in the long run, should be taken into consideration. If this result is realized, Syrian Kurds will have completed the second pillar of Democratic Confederalism and regional insecurity will increase the potential for deepening in the axis of Domino Theory.

In order to eliminate the negative effects on regional security and to restore Syria's territorial integrity, the Republic of Türkiye and Syria must act together and diplomatic relations, which are at the zero level, should be re-established, and they should act together in line with real-politic. Because Türkiye carries out the most concrete activities aimed at the territorial integrity of Syria. On the other hand, Iran should also remove its support for the PKK, not allow its militants to take shelter in its territory, and should not see the PKK as a useful actor against its rivals. Because Iran is one of the states that are likely to be affected by the PKK in terms of regional security. While Russia is making statements of support for Syria's territorial integrity, it condemns Türkiye's military operations against the PKK/PYD on the grounds of violation of Syria's sovereignty. However, Syria is far from the power to protect its own lands and establish its sovereignty. In this context, in the fight against the PKK/PYD, Türkiye should act together with Türkiye rather than condemning Türkiye's operations, and Syria's territorial integrity should be re-established by providing regional cooperation.